

Kids Village AVG-proof

Een praktijkgericht juridisch onderzoek naar welke rechten en plichten uit de AVG van toepassing zijn op kinderdagverblijf Kids Village

Naam student: Youssra Ouchene
Studentnummer: 2084186

Afstudeerorganisatie: Kinderdagverblijf Kids Village
Afstudeermentor: Mw. C. Nanarjain

Opleiding: HBO-Rechten
Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg
Periode: februari 2018 – mei 2018

Eerste afstudeerdocent: Mw. mr. E. Van Meer
Tweede afstudeerdocent: Mw. mr. Y. Quispel

Helmond, 27 mei 2019

Kids Village AVG-proof

Een praktijkgericht juridisch onderzoek naar welke rechten en plichten uit de AVG van toepassing zijn op kinderdagverblijf Kids Village

**In opdracht van Kinderdagverblijf Kids Village
Bachelorscriptie HBO-Rechten**

Naam student: Youssra Ouchene
Studentnummer: 2084186

Afstudeerorganisatie: Kinderdagverblijf Kids Village te Helmond
Afstudeermentor: Mw. C. Nanarjain

Opleiding: HBO-Rechten
Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg
Periode: februari 2018 – mei 2018

Eerste afstudeerdocent: Mw. mr. E. Van Meer
Tweede afstudeerdocent: Mw. mr. Y. Quispel

Datum en plaats: 27 mei 2018, Helmond

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport: 'Kids Village AVG-proof'. Dit onderzoeksrapport is geschreven om mijn opleiding Rechten af te ronden. Ik heb de mogelijkheid gekregen om af te studeren bij kinderdagverblijf Kids Village in Helmond. Er is onderzoek gedaan naar de verandering van privacyrechten door de komst van de AVG. De centrale vraag binnen dit onderzoek luidt als volgt: 'Welke juridische en praktijkgerichte aanbevelingen kunnen worden gedaan aan Kids Village om ervoor te zorgen dat de werkwijze met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens van ouders en kinderen voor 25 mei 2018 in overeenstemming is met de AVG?'.

Graag wil ik mijn stagementor mw. Nanarjain, bedanken voor haar steun en hulp gedurende de afstudeerperiode. Daarnaast wil ik beide stagedocenten, mw. Van Meer en mw. Quispel bedanken voor alle feedback en begeleiding die zij mij hebben gegeven gedurende het afstudeertraject. Tot slot wil ik alle collega's van Kids Village bedanken voor alle gezellige momenten met de kinderen van de opvang.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Youssra Ouchene
Helmond, 3 februari 2018

Inhoudsopgave

Samenvatting

Lijst van afkortingen

Hoofdstuk 1 Inleiding	8
1.1 Organisatie	8
1.2 Organogram	8
1.3 Probleembeschrijving	8
1.4 Centrale vraag	9
1.5 Doelstelling	9
1.6 Deelvragen	9
1.7 Afbakening	10
1.8 Methodische verantwoording	10
1.9 Leeswijzer	11
Hoofdstuk 2 De huidige werkwijze	12
2.1 Persoonsgegevens	12
2.2 Algemene persoonsgegevens ouders	12
2.3 Algemene persoonsgegevens kinderen	12
2.4 Bijzondere persoonsgegevens ouders en kinderen	13
2.4.1 Burgerservicenummers	13
2.4.2 Doel verwerking van de bijzondere persoonsgegevens	13
2.5 Verzameling van de persoonsgegevens	14
2.5.1 Aanmelding	14
2.5.2 Intakegesprek	14
2.5.3 Plaatsingsovereenkomst	14
2.5.4 Observatieaantekeningen	15
2.6 Verwerking van de persoonsgegevens	15
2.6.1 Kinderdossiers	15
2.6.2 KOVnet	15
2.6.3 KIJK! Webbased – Bazalt	16
2.6.4 Versleuteling en beveiliging	16
2.7 Bewaartermijn	17
2.8 Informatie verstrekking	17
Hoofdstuk 3 AVG-analyse	19
3.1 Aanleiding van de AVG	19
3.2 Materiële en territoriale toepasselijkheid van de AVG	20
3.3 Materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking	21
3.3.1 Basisbeginselen uit de AVG	21
3.3.2 De voorwaarde voor rechtmatige verwerking	22
3.3.3 Beginsel van subsidiariteit en proportionaliteit	24
3.3.4 De verwerking van bijzondere persoonsgegevens	24
3.4 De verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke	25
3.4.1 De verantwoordingsplicht	25
3.4.2 Beveiliging van de persoonsgegevens	25
3.4.3 Bewaartermijn	27
3.4.4 Registerplicht	27

3.4.5 Verwerkersovereenkomst	27
3.4.6 Functionaris Gegevensbescherming	28
3.4.7 Data Protection Impact Assessment	29
3.4.8 Meldplicht datalekken	29
3.5 De rechten van de betrokkene	30
3.5.1 Algemene aspecten	30
3.5.2 Recht op inzage	30
3.5.3 Recht op rectificatie	31
3.5.4 Recht op gegevenswissing	31
3.5.5 Recht op beperking van de verwerking	31
3.5.6 Recht op overdraagbaarheid van gegevens	32
3.5.7 Recht van bezwaar	32
3.6 Autoriteit Persoonsgegevens	33
3.6.1 Bevoegdheden van de AP	33
3.6.2 Consequenties en sancties van het niet-naleven van de AVG	33
Hoofdstuk 4 Toetsing huidige werkwijze aan de AVG	35
4.1 Materiële en territoriale toepasselijkheid van de AVG	35
4.2 Materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking	35
4.2.1 Beginsel van doelbinding	35
4.2.2 De voorwaarde voor rechtmatige gegevensverwerking	36
4.2.3 Beginsel van subsidiariteit en proportionaliteit	37
4.2.4 De verwerking van bijzondere persoonsgegevens	38
4.2.5 Beveiliging van persoonsgegevens	38
4.2.6 Bewaartermijn	39
4.2.7 De rechten van de betrokkene	40
Hoofdstuk 5 Interview met kinderdagverblijf Fesa	41
Hoofdstuk 6 Conclusie en aanbevelingen	42
6.1 Algemene conclusie	42
6.1.1 Algemene aanbevelingen	42
6.2 Specifieke conclusies en aanbevelingen	43
6.2.1 Beginsel van doelbinding	43
6.2.2 Materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking en de verwerking van bijzondere persoonsgegevens	44
6.2.3 Beveiliging van persoonsgegevens en bewaartermijn	45
6.2.4 De rechten van de betrokkene	46
6.2.5 Interview met kinderdagverblijf Fesa	46
Literatuur- en bronnenlijst	47
Bijlagen	
Bijlage 1 Interview beleidsmedewerker Kids Village	
Bijlage 2 Inschrijfformulier Kids Village	
Bijlage 3 Intakeformulier Kids Village	
Bijlage 4 Plaatsingsovereenkomst Kids Village	
Bijlage 5 Overdrachtsformulier voorschoolse opvang Kids Village	
Bijlage 6 Bewaarkaart 2018 Kids Village	
Bijlage 7 Interview directrice Kids Village	

Samenvatting

Kids Village is een kleinschalig kinderdagverblijf, waar de ontwikkeling van kinderen optimaal wordt gestimuleerd. Kids Village verwerkt dagelijks persoonsgegevens van ouders en kinderen. Deze verwerking dient conform de privacywetgeving plaats te vinden. In de Europese richtlijn 95/46 uit 1995 zijn concrete regels en bepalingen over de bescherming van persoonsgegevens terug te vinden. Deze richtlijn werd in iedere lidstaat omgezet naar nationale wetgeving en in Nederland is de richtlijn in de Wbp geïmplementeerd. Tussen 1995 en nu is de samenleving gedigitaliseerd, er is een enorme toename in dataverkeer en de technologie ontwikkelt zich steeds sneller. Deze maatschappelijke en technologische ontwikkelingen hebben geleid tot evaluatie van de Wbp en herziening van de Richtlijn 95/46. Om ervoor te zorgen dat er een uniform rechtskader binnen de Europese Unie plaatsvindt, is op 25 mei 2016 de AVG in werking getreden, die in alle lidstaten rechtstreeks van toepassing is. De AVG vervangt de Richtlijn 95/46, waardoor nationale wetten zoals de Wbp hun grondslag verliezen. Kids Village dient door de komst van de AVG veel te wijzigen, omdat de organisatie persoonsgegevens verwerkt. Op uiterlijk 25 mei 2018 dienen alle gegevensverwerkingen van Kids Village in overeenstemming te zijn met de relevante bepalingen uit de AVG. Dit onderzoek gaat over de relevante bepalingen uit de AVG waar Kids Village aan dient te voldoen, omdat binnen Kids Village weinig tot geen kennis over de privacywetgeving is. De huidige werkwijze met betrekking tot de gegevensverwerking binnen Kids Village wordt getoetst aan de AVG, om concrete conclusies en aanbevelingen te geven over de noodzakelijke wijzigingen binnen Kids Village. De huidige werkwijze is door middel van een data-inventarisatie achterhaald. Zo is inzicht verkregen in welke persoonsgegevens worden verwerkt en onder welke omstandigheden dit gebeurt. Doordat er geen privacybeleid is, heeft er een interview plaatsgevonden met mw. Nanarjain, beleidsmedewerker van Kids Village, om inzicht te krijgen in de huidige werkwijze met betrekking tot de gegevensverwerking van ouders en kinderen. De volgende documenten zijn geanalyseerd om de resultaten uit het interview te toetsen: het inschrijfformulier, het overdrachtsformulier voorschoolse opvang, de plaatsingsovereenkomst, het intakeformulier en de bewaarkaart 2018 van Kids Village. Het interview en de documentanalyse geven een praktijkgericht karakter aan dit onderzoek. Daarnaast is de AVG inhoudelijk geanalyseerd en zijn de relevante bepalingen die van toepassing zijn op Kids Village uitgelicht. De materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking, rechten van betrokkenen, plichten van de verwerkingsverantwoordelijke zijn beschreven. Aan dit onderzoek lag een literatuur- en rechtsbronnenonderzoek ten grondslag.

De inhoudelijke AVG-analyse is getoetst aan de huidige werkwijze met betrekking tot gegevensverwerking binnen Kids Village. Hierbij is beoordeeld in hoeverre Kids Village aan de plichten uit de AVG voldoet. Tot slot is mw. Djovic, directrice van Fesa, geïnterviewd over hoe zij ervoor zorgt dat haar privacybeleid voldoet aan de AVG.

Uit het onderzoek is gebleken dat Kids Village niet voldoet aan de beginselen van rechtmatigheid, transparantie en doelbinding, het beginsel van opslagbeperking en artikel 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang. Kids Village heeft geen privacybeleid, voldoet niet aan de registerplicht, de uitdrukkelijke toestemmingsclausule voor het verwerken van persoonsgegevens en de informatieplicht aan de ouders over hun rechten volgens de AVG. Kids Village voldoet niet aan de verantwoordingsplicht volgens de AVG. De volgende aanbevelingen zijn aan Kids Village gedaan: bewustwording stimuleren door een stappenplan te maken, een verwerkingsregister maken en bijhouden, een FG aanstellen, een privacybeleid opstellen, een toestemmingsclausule vastleggen, het doel, de bewaartermijn en de verwerkingsverantwoordelijke in het privacybeleid verwerken, de ouders informeren over hun rechten in de bewaarkaart en het privacybeleid zoveel mogelijk toespitsen op Kids Village.

Lijst van afkortingen

AP:	Autoriteit Persoonsgegevens
Art:	Artikel
AV:	Algemene voorwaarden
AVG:	Algemene Verordening Gegevensbescherming
Awb:	Algemene wet bestuursrecht
BSN:	Burgerservicenummer
BSO:	Buitenschoolse opvang
EVRM:	Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
Fesa:	Kinderdagverblijf Fesa
FG:	Functionaris Gegevensbescherming
GGD:	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
HTTPS:	HyperText Transfer Protocol Secure
Kids Village:	Kinderdagverblijf Kids Village
M.b.t.:	Met betrekking tot
Mw.:	Mevrouw
PIA:	Privacy Impact Assessment
Richtlijn 95/46:	Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens
Uitvoeringswet:	Uitvoeringswet van de Algemene Verordening Gegevensbescherming
VVE-indicatie:	Voorschoolse- en Vroegschoolse Educatie indicatie
Wbp:	Wet Bescherming Persoonsgegevens

Hoofdstuk 1 Inleiding

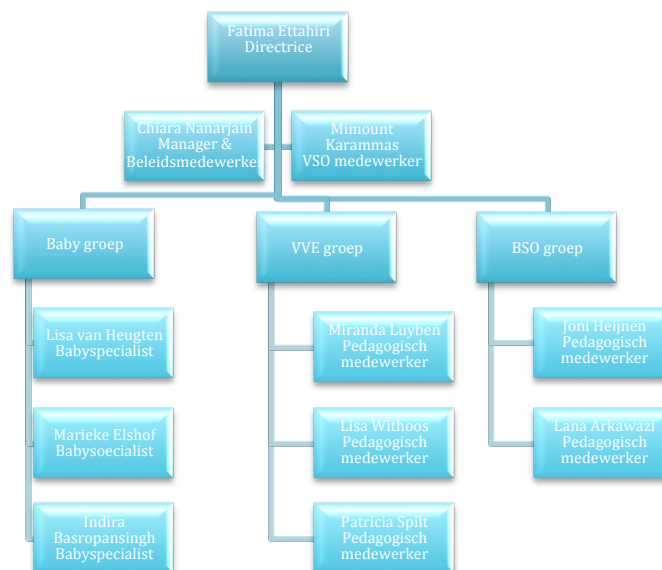
In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de organisatie. Vervolgens wordt de probleembeschrijving toegelicht. Hierna worden de centrale vraag, de deelvragen en de doelstelling toegelicht. Daarna wordt het onderzoek afgebakend en worden de onderzoeksmethoden en verantwoording van de betreffende deelvragen beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer.

1.1 Organisatie

Kids Village is een kinderdagverblijf dat gevestigd is in Helmond. De naam 'Kids Village' is geïnspireerd door een dorp, waarin iedereen elkaar kent en een gemoedelijke en vertrouwde sfeer heerst. De kinderen voelen zich thuis, de ouders kennen de medewerkers en andersom. De sfeer is open en de kinderen krijgen de aandacht die ze verdienen. Kids Village vindt dat een kinderopvang veel meer is dan alleen maar het verzorgen van opvang. Het is een plek waar het kind iedere dag leert en waar het de omgeving om hem heen moet kunnen ontdekken. Het gaat hierbij om een combinatie van spelen, leren en gestimuleerd worden in alle ontwikkelingsgebieden. De juiste activiteiten en materialen zijn hierbij van belang. Hierbij dient gekeken te worden naar de ontwikkelingsfase van het kind en zijn persoonlijke behoefte.¹

1.2 Organogram

De organisatie bestaat uit de volgende afdelingen: de babygroep, de voor- en vroegschoolse educatiegroep en de buitenschoolse opvanggroep. Hieronder staat het organogram van Kids Village.

1.3 Probleembeschrijving

In de huidige samenleving worden persoonsgegevens steeds vaker verwerkt en opgeslagen. In Nederland beschermt de Wet Bescherming Persoonsgegevens (hierna: Wbp) de belangen van personen tegen eventuele inbreuk op hun privacy. De Wbp is gebaseerd op de Europese Privacyrichtlijn uit 1995. Door de continu veranderende technologieën en steeds verdergaande mogelijkheden om persoonsgegevens te verwerken, is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG) geïntroduceerd.² De AVG is een nieuwe Europese verordening die per 25 mei 2018 van toepassing is en de

¹ www.kinderdagverblijfkidsvillage.nl

² MvT Uitvoeringswet AVG, p.3

Wbp gaat vervangen.

De Europese Commissie heeft bewust gekozen voor een verordening in plaats van een richtlijn. Alleen met behulp van een verordening kunnen de huidige verschillen in beschermingsniveau tussen de lidstaten verder verkleind worden en kunnen bestaande onnodige belemmeringen voor het functioneren van de interne markt uit de weg geruimd worden.³

De medewerkers van Kids Village zijn niet bekend met de AVG, terwijl ze dagelijks persoonsgegevens van ouders en kinderen bijhouden en verwerken. Dit komt door een gebrek aan juridische kennis in de organisatie. De medewerkers zijn niet op de hoogte aan welke AVG-eisen de organisatie dient te voldoen en welke gevolgen kunnen optreden bij overtreding van de AVG. Indien Kids Village de AVG overtreedt, kan de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) een boete opleggen van maximaal 20 miljoen euro.⁴ Kids Village beschikt niet over een privacybeleid, terwijl dit wel een verplicht instrument is op grond van art. 24 lid 2 van de AVG.

Een privacybeleid zorgt ervoor dat Kids Village transparant is. Transparantie is in de AVG opgenomen als een apart beginsel. Voor een natuurlijk persoon dient transparant te zijn dat de persoonsgegevens worden verzameld, gebruikt, geraadpleegd en worden verwerkt. Daarnaast dient duidelijk te zijn in hoeverre dit gebeurt. Het transparantiebeginsel houdt in dat de persoonsgegevens rechtmatig, behoorlijk en transparant dienen verwerkt te worden (art. 5 AVG).⁵ Het begrip 'transparantie' is nader uitgewerkt in art.12 AVG. De betrokkene dient op de hoogte te worden gesteld dat zijn persoonsgegevens verwerkt worden en wat de doeleinden van deze verwerking zijn. Het transparantiebeginsel verplicht de verwerkingsverantwoordelijke (Kids Village) om te communiceren in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm.⁶ Doordat de opdrachtnemer (Youssra Ouchene) in opdracht van opdrachtgever (Kids Village) een juridisch en praktijkgericht onderzoek heeft verricht, om de werkzaamheden van de organisatie met betrekking tot de AVG aan te scherpen, kan Kids Village uiteindelijk voldoen aan de eisen van de AVG.

1.4 Centrale vraag

Welke juridische en praktijkgerichte aanbevelingen kunnen worden gedaan aan Kids Village om ervoor te zorgen dat de werkwijze met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van ouders en kinderen voor 25 mei 2018 in overeenstemming is met de AVG?

1.5 Doelstelling

Het doel is om op 25 mei 2018 het onderzoeksrapport te overhandigen aan Kids Village. Het onderzoeksrapport bevat een conclusie en aanbevelingen die uit het onderzoek voortvloeien. De aanbevelingen dienen doorgevoerd te worden, zodat Kids Village kan voldoen aan de eisen van de AVG. Daarnaast wordt er een folder overhandigd waar een stappenplan op staat vermeld om aan de AVG te kunnen voldoen.

1.6 Deelvragen

Ter ondersteuning van de centrale vraag, zijn er een aantal deelvragen opgesteld.

Deelvraag 1: wat is de huidige werkwijze binnen Kids Village met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van de ouders en de kinderen?

³ MvT Uitvoeringswet AVG, p.3

⁴ Artikel 6 Boetebeleidsregels Autoriteit Persoonsgegevens 2016, pag.1-4.

⁵ 'Rechtmatigheid en Transparantie', algemene verordening gegevensbescherming, europadecentraal.nl (rechtmatigheid en transparantie).

⁶ 'Rechtmatigheid en Transparantie', algemene verordening gegevensbescherming, europadecentraal.nl (rechtmatigheid en transparantie).

Deelvraag 2: aan welke bepalingen van de AVG met betrekking tot gegevensverwerking dient Kids Village te voldoen voor 25 mei 2018 en welke consequenties zijn er als dit niet gebeurt?

Deelvraag 3: in hoeverre voldoet Kids Village aan de eisen van de AVG?

Deelvraag 4: op welke wijze zorgt kinderdagverblijf Fesa ervoor dat haar privacybeleid voldoet aan de AVG?

1.7 Afbakening

De bepalingen uit de huidige Wbp en de Richtlijn 95/46 zijn uit het onderzoek achterwege gelaten, omdat de AVG vanaf 25 mei 2018 geldend recht is en voorwaarden schept waaraan iedere organisatie dient te voldoen. Alle bepalingen uit de AVG die van toepassing zijn op Kids Village, worden behandeld in het onderzoeksrapport, zodat er concrete aanbevelingen kunnen worden gedaan aan Kids Village. In het onderzoek wordt niet ingegaan op de verwerking van personeelsgegevens of camerabeveiliging. De verwerking van de gegevens van ouders en hun kinderen staat centraal.

1.8 Methodische verantwoording

Deelvraag 1 – interviewmethode - inhoudsanalyse

De eerste deelvraag is een praktijkgerichte vraag. Deze deelvraag is beantwoord door beleidsmedewerker mw. Nanarjain te interviewen. Het is noodzakelijk om te weten wat de huidige werkwijze is met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens van ouders en kinderen binnen Kids Village. De huidige werkwijze wordt getoetst aan de bepalingen uit de AVG over de verwerking van persoonsgegevens. Mw. Nanarjain is geïnterviewd om de huidige werkwijze met betrekking tot de werking van persoonsgegevens van ouders en kinderen binnen Kids Village in kaart te brengen. Er is voor gekozen om mw. Nanarjain te interviewen, omdat zij verantwoordelijk is voor de verwerkingen van de persoonsgegevens binnen Kids Village. Er is een semigestructureerd interview afgenomen, met open vragen. Hierdoor was er ook ruimte voor eigen inbreng van de geïnterviewde en de interviewer. De volgende documenten zijn geanalyseerd om de resultaten uit het interview te toetsen:

- ⌘ inschrijfformulier Kids Village;
- ⌘ overdrachtsformulier voorschoolse opvang Kids Village;
- ⌘ plaatsingsovereenkomst Kids Village;
- ⌘ intakeformulier Kids Village;
- ⌘ bewaarkaart 2018 Kids Village.

Deze documenten zijn geanalyseerd, omdat op deze documenten persoonsgegevens van ouders en kinderen worden verwerkt. Daarnaast is de website van Kids Village geanalyseerd om te controleren of deze over een privacybeleid beschikt die de bezoekers van de website kunnen raadplegen.

Het raadplegen en analyseren van deze documenten en de website hebben de bevindingen uit het interview bevestigd.⁷ Het interview en documentanalyse is hiertoe de juiste methode, omdat het op geen andere manier mogelijk is om de werkwijze van Kids Village te achterhalen vanwege het ontbreken van een privacybeleid. Zowel het interview, de documentanalyse en de analyse van de website geven dit onderzoek een praktijkgericht karakter.

Deelvraag 2 - inhoudsanalyse

De tweede deelvraag is een juridische en theoretische deelvraag. Voor de beantwoording van deze deelvraag is een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek verricht, waarbij het geldende recht, de literatuur en de relevante kamerstukken zijn geraadpleegd. Deze deelvraag vormt een toetsingskader. Na de toets worden er aanbevelingen gedaan aan Kids Village. Er is onder meer ingegaan op de aanleiding van de AVG, waarbij voornamelijk de

⁷ Van Schaaijk, 2011, p. 96.

evaluatie van de Wbp en de herziening van de Richtlijn 95/46 uiteen zijn gezet. Daarnaast is ingegaan op de materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking en de beginselen uit de AVG. Tevens is ingegaan op de rechten van de betrokkenen. De plichten van de verwerkingsverantwoordelijke en de consequenties van niet voldoen aan de eisen van de AVG zijn ook toegelicht. De relevante bepalingen uit de AVG zijn uiteengezet. De volgende internetsites zijn geraadpleegd: de website van de Autoriteit Persoonsgegevens, de website van Privacycompany en de website Europa-decentraal. Daarnaast zijn de volgende boeken geraadpleegd: 'de Algemene Verordening Gegevensbescherming' van Engelfriet, Chew-Meij en Kager en 'Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief', van H.R. Kranenburg en L.F.M. Verhey. Tot slot is er gebruikgemaakt van verschillende jurisprudentie, tijdschriften, blogs, kamerstukken en de Uitvoeringswet van de AVG.

Deelvraag 3 – inhoudsanalyse

De derde deelvraag is een juridische en theoretische deelvraag. Voor beantwoording van deze deelvraag is de eerste deelvraag getoetst aan de tweede deelvraag. De antwoorden op de eerste deelvraag zijn getoetst aan alle eisen van de AVG die vermeld staan in de tweede deelvraag. Op deze manier wordt in kaart gebracht in hoeverre Kids Village voldoet aan de bepalingen uit de AVG. Na de toetsing zal blijken welke wijzigingen nog doorgevoerd dienen te worden binnen Kids Village.

Deelvraag 4 – interviewmethode

De vierde deelvraag is een praktijkgerichte vraag. Deze deelvraag is beantwoord door een interview af te nemen met een ander kinderdagverblijf. Kinderdagverblijf Spring en kinderdagverblijf Kinderspeelhoeve zouden in eerste instantie worden geïnterviewd. Uit een gesprek met beide kinderdagverblijven is gebleken dat zij nog zoekende waren naar een goede manier om de AVG door te voeren binnen hun organisaties. Daarom is gekozen om alleen kinderdagverblijf Fesa (hierna: Fesa) te interviewen, omdat deze organisatie de wijzigingen uit de AVG heeft doorgevoerd en beschikt over een privacybeleid. Fesa is geïnterviewd, omdat in mei 2017 een ex-student van de Juridische Hogeschool een onderzoek heeft verricht voor Fesa met betrekking tot de AVG. Er is een semigestructureerd interview afgenomen. Hierbij zijn open vragen gesteld, maar er was ook ruimte voor eigen inbreng van de geïnterviewde en de interviewer.

1.9 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport bestaat uit zes hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt de organisatie, de probleembeschrijving, de doelstelling, de centrale vraag en de deelvragen beschreven. In hoofdstuk 2 van dit onderzoek wordt beschreven wat de huidige werkwijze is binnen Kids Village met betrekking tot de verwerking van de persoonsgegevens. In hoofdstuk 3 wordt beschreven aan welke bepalingen van de AVG met betrekking tot gegevensverwerking Kids Village dient te voldoen voor 25 mei 2018 en welke consequenties er zijn als de organisatie hier niet aan voldoet. In hoofdstuk 4 wordt beschreven in hoeverre Kids Village aan de bepalingen van de AVG voldoet. In hoofdstuk 5 wordt beschreven op welke wijze kinderdagverblijf Fesa ervoor zorgt dat haar privacybeleid voldoet aan de AVG. Tot slot wordt in het laatste hoofdstuk antwoord gegeven op de centrale vraag. In de aanbevelingen staat welke maatregelen Kids Village dient te treffen om de werkwijze overeen te laten stemmen met de AVG voor 25 mei 2018.

Hoofdstuk 2 De huidige werkwijze

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: *wat is de huidige werkwijze binnen Kids Village met betrekking tot de verwerking van de persoonsgegevens van de ouders en de kinderen?*. Om een concreet beeld te krijgen over de huidige werkwijze, is er een interview afgenomen en is er een documentanalyse verricht. Omdat er geen privacybeleid is, is deze data-inventarisatie uitgevoerd. Een data-inventarisatie is een onderzoek, waarbij in kaart gebracht wordt welke persoonsgegevens door of namens de organisatie worden verwerkt en onder welke omstandigheden.⁸ Voor de documentanalyse zijn de volgende documenten geanalyseerd: het inschrijfformulier, het overdrachtsformulier voorschoolse opvang, de plaatsingsovereenkomst, het intakeformulier en de bewaarkaart 2018 van Kids Village.⁹ Daarnaast is de website van Kids Village geanalyseerd om te controleren of deze over een privacybeleid beschikt die de website bezoekers kunnen raadplegen. De documenten en website vullen de informatie uit dit hoofdstuk aan.

2.1 Persoonsgegevens

Er zijn veel soorten persoonsgegevens. Voor de hand liggende gegevens zijn iemands naam, adres en woonplaats. Ook telefoonnummers en postcodes met huisnummers zijn persoonsgegevens. Gevoelige gegevens, zoals iemands ras, godsdienst of gezondheid worden 'bijzondere persoonsgegevens' genoemd. Deze zijn door de wetgever extra beschermd.¹⁰ Uit het interview met mw. Nanarjain, beleidsmedewerker van Kids Village, is gebleken dat er verschillende soorten persoonsgegevens van de ouders en kinderen worden verwerkt, met als doel een nauwkeurige, concrete en efficiënte dienstverlening te bieden aan de ouders en kinderen. De beleidsmedewerker dient de plaatsingsovereenkomst, die zij gesloten heeft met de ouders, uit te voeren. Uit het interview blijkt dat er algemene en bijzondere persoonsgegevens worden verwerkt.

2.2 Algemene persoonsgegevens ouders

Uit het interview, het inschrijfformulier, het overdrachtsformulier en de plaatsingsovereenkomst van Kids Village blijkt dat de volgende algemene persoonsgegevens van de ouders worden verwerkt:

- ⌘ voornaam, achternaam, adres, postcode, woonplaats;
- ⌘ Burgerservicenummer;
- ⌘ geboortedatum;
- ⌘ nationaliteit;
- ⌘ geslacht;
- ⌘ telefoonnummer;
- ⌘ e-mailadres;
- ⌘ IBAN-nummer.

2.3 Algemene persoonsgegevens kinderen

Uit het interview, het inschrijfformulier, het overdrachtsformulier, de plaatsingsovereenkomst en het intakeformulier van Kids Village blijkt dat de volgende algemene persoonsgegevens van de kinderen worden verwerkt:

- ⌘ voornaam, achternaam, adres, postcode, woonplaats;
- ⌘ Burgerservicenummer;
- ⌘ geboortedatum;
- ⌘ nationaliteit;
- ⌘ geslacht;
- ⌘ ontwikkelingsgegevens: VVE-indicatie, taalontwikkeling.

⁸ 'Data-inventarisatie', www.privacycompany.eu (zoek op *data-inventarisatie*).

⁹ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village', Bijlage 2 'Inschrijfformulier Kids Village', Bijlage 3 'Intake formulier Kids Village', Bijlage 4 'Plaatsingsovereenkomst Kids Village' en Bijlage 5 'Overdrachtformulier voorschoolse opvang Kids Village', Bijlage 6 'Bewaarkaart 2018 Kids Village'.

¹⁰ 'Wat zijn persoonsgegevens', www.autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op *wat zijn persoonsgegevens*).

2.4 Bijzondere persoonsgegevens ouders en kinderen

Naast algemene persoonsgegevens worden er ook bijzondere persoonsgegevens verwerkt. Uit het interview, het inschrijfformulier, de plaatsingsovereenkomst en het intakeformulier van Kids Village is gebleken dat de volgende bijzondere persoonsgegevens van de kinderen worden verwerkt:

- ⌘ Gezondheidsgegevens: Rijksvaccinatieprogramma en allergieën.
- ⌘ Gegevens betreffende religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen: geloofsovertuiging.¹¹

Uit het interview, het inschrijfformulier, het intakeformulier, het overdrachtsformulier en de plaatsingsovereenkomst van Kids Village blijkt dat er geen bijzondere persoonsgegevens van de ouders worden verwerkt.¹²¹³

Bijzondere persoonsgegevens zijn persoonsgegevens die door hun aard bijzonder gevoelig zijn. Deze gegevens verdienen specifieke bescherming, aangezien de context van de verwerking significante risico's kan meebrengen voor de betrokkene.¹⁴ Bij Kids Village worden gegevens over de gezondheid, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen van de kinderen verwerkt. Dit zijn bijzondere persoonsgegevens in de zin van art. 9 AVG en deze zijn in beginsel verboden, tenzij de AVG hierop een uitzondering maakt. Daarom is het van belang om te weten met welk doel de verwerking van bijzondere persoonsgegevens plaatsvindt.

2.4.1. Burgerservicenummer

De Burgerservicenummers (hierna: BSN) van de ouders en kinderen worden door Kids Village verwerkt. Het BSN is op grond van art. 24 van de Wbp een bijzonder persoonsgegeven, omdat het een uniek en tot de persoon herleidbaar nummer is. De AVG vervangt de Wbp per 25 mei 2018. Het BSN is volgens de AVG géén bijzonder persoonsgegeven.¹⁵

2.4.2 Doel verwerking van de bijzondere persoonsgegevens

Uit paragraaf 2.5 blijkt dat de gezondheid gegevens van de kinderen worden verwerkt. Kids Village verwerkt deze gegevens, omdat zij het noodzakelijk acht om te weten of de kinderen gezondheidsrisico's oplopen. Een kind kan een bepaalde allergie hebben en kan na een allergische reactie of aanval komen te overlijden. Zo blijkt uit het krantenartikel 'Klant sterft aan pinda allergie restauranthouder krijgt zes jaar cel' dat de 38-jarige klant Paul Wilson in januari 2014 thuis aan een allergische schok overleden is, niettegenstaande hij uitdrukkelijk een maaltijd Kip Tikka Massala "zonder noten" had besteld. De klant had een ernstige notenallergie. De rechtbank van Teesside in het noordoosten van Engeland achtte de 53-jarige restauranteigenaar Mohammed Zaman schuldig aan onvrijwillige doodslag door zware nalatigheid.¹⁶ Voor Kids Village is het van belang om te weten of een kind een bepaalde allergie heeft, zodat de organisatie hiermee rekening kan houden.¹⁷

Kids Village wil weten of een kind deelneemt aan een Rijksvaccinatieprogramma, zodat zij rekening kunnen houden met de eventuele bijwerkingen die het kind kan krijgen na een inenting of vaccinatie. Ongevaccineerde kinderen worden toegelaten, omdat deelname aan het Rijksvaccinatieprogramma in Nederland niet verplicht is. Ongevaccineerde kinderen kunnen andere kinderen sneller besmetten dan gevaccineerde kinderen, daarom vindt Kids

¹¹ Bijlage 2 'Inschrijfformulier Kids Village, Bijlage 3 'Intake formulier Kids Village' en Bijlage 4 'plaatsingsovereenkomst Kids Village'.

¹² Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village', Bijlage 2 'Inschrijfformulier Kids Village', Bijlage 3 'Intake formulier Kids Village', Bijlage 4 'Plaatsingsovereenkomst Kids Village' en Bijlage 5 'Overdrachtsformulier voorschoolse opvang Kids Village'.

¹³ Bijlage 2 'Inschrijfformulier Kids Village, Bijlage 4 plaatsingsovereenkomst Kids Village, Bijlage en Bijlage 5 overdrachtsformulier Kids Village.

¹⁴ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 56.

¹⁵ 'BSN', www.autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op BSN).

¹⁶ 'Klant sterft aan pinda allergie restauranthouder krijgt zes jaar cel', www.hln.be (zoek op klant sterft aan pinda allergie restauranthouder krijgt zes jaar cel).

¹⁷ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

Village het belangrijk om op de hoogte te zijn of het kind wel of niet deelneemt. Indien een ongevaccineerd kind onwel wordt, dient er sneller te worden ingegrepen door Kids Village.¹⁸

Daarnaast wil Kids Village weten welke religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen een kind heeft, zodat Kids Village hiermee rekening kan houden. Dit heeft betrekking op de maaltijd die klaargemaakt wordt door Kids Village.

2.5 Verzameling van persoonsgegevens

Om de data-inventarisatie goed te kunnen verrichten, is er ook onderzocht op welke wijze Kids Village de persoonsgegevens verzamelt.¹⁹ In deze paragraaf wordt beschreven op welke wijze de persoonsgegevens worden verzameld.

2.5.1 Aanmelding

De aanmelding van het kind geschiedt door middel van een inschrijfformulier.²⁰ De verzameling van de persoonsgegevens start op het moment dat de ouders het inschrijfformulier van Kids Village invullen en deze overhandigen aan de beleidsmedewerker van Kids Village. Op het inschrijfformulier worden de voornaam, achternaam, adres, postcode en woonplaats van de ouders en het kind ingevuld. Daarnaast worden het BSN, het geslacht, de nationaliteit en de geboortedatum van de ouders en het kind ingevuld. Tot slot worden het telefoonnummer, het e-mailadres en het IBAN-nummer van de ouders ingevuld.²¹

2.5.2 Intakegesprek

Aan de hand van het inschrijfformulier wordt beoordeeld of het kind geplaatst kan worden binnen Kids Village. De beleidsmedewerker beoordeelt of het kind geplaatst kan worden. Als het kind geplaatst kan worden, vindt er een intakegesprek plaats met de ouders. Tijdens het intakegesprek wordt door de ouders een intakeformulier ingevuld.²² Op het intakeformulier worden de voornaam, achternaam, adres, postcode en woonplaats van de ouders en het kind ingevuld. Daarnaast worden het BSN, het geslacht, de nationaliteit en de geboortedatum van het kind ingevuld. Ook worden de gezinssamenstelling, taalontwikkeling en eetgewoonte van het kind ingevuld. Onder het kopje 'taalontwikkeling' op het intakeformulier wordt vermeld of het kind over een voorschoolse- en vroegschoolse educatie (hierna: VVE)-indicatie beschikt. Op basis hiervan wordt vastgesteld of het kind extra begeleiding en steun krijgt voor taalontwikkeling. Ook is deze informatie van belang in verband met de financiële tegemoetkoming van de gemeente Helmond. Als het kind over een VVE-indicatie beschikt, betaalt de gemeente Helmond twee kinderopvangdagdelen.²³ Tevens worden op het intakeformulier de eetgewoonten ingevuld. Hierbij wordt vermeld of het kind een allergie heeft. Ook worden onder dit kopje de religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen van het kind vermeld. Tot slot wordt op het intakeformulier vermeld of het kind deelneemt aan een Rijksvaccinatieprogramma. De gegevens betreffende de gezondheid en de religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen van het kind vallen onder de categorie 'bijzondere persoonsgegevens'. Tijdens het intakegesprek met de ouders wordt door de beleidsmedewerker verteld dat Kids Village de desbetreffende gegevens nodig heeft om de dienstverlening optimaal te kunnen uitvoeren.²⁴

2.5.3 Plaatsingsovereenkomst

Op basis van het ingevulde intakeformulier wordt een plaatsingsovereenkomst opgesteld.²⁵

¹⁸ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

¹⁹ 'Data-inventarisatie', www.privacycompany.eu (zoek op *data-inventarisatie*).

²⁰ Bijlage 2 'Inschrijfformulier Kids Village'.

²¹ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

²² Bijlage 3 'Intakeformulier Kids Village'.

²³ 'Kinderopvang en peuterspeelzaal subsidie peuterarrangement', www.helmond.nl (zoek op *kinderopvang en peuterspeelzaal subsidie peuterarrangement*).

²⁴ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

²⁵ Bijlage 4 'Plaatsingsovereenkomst Kids Village'.

Na afloop van het intakegesprek wordt de plaatsingsovereenkomst per post verstuurd naar de ouders van het kind. De ouders dienen de plaatsingsovereenkomst te ondertekenen en binnen acht dagen per post te retourneren, ter attentie van mw. Nanarjain. In de plaatsingsovereenkomst staan de voornaam, achternaam, adres, postcode en woonplaats van de ouders en het kind vermeld. Daarnaast bevat deze overeenkomst de geboortedatum, het BSN en het IBAN-nummer van de ouders en het kind.²⁶

2.5.4 Observatieaantekeningen

Wanneer het kind is geplaatst bij Kids Village, maken de pedagogische medewerkers observatieaantekeningen. Deze observatieaantekeningen worden gemaakt om de ontwikkelingen van het kind te monitoren en te meten. De emotionele, sociale en verstandelijke ontwikkeling van het kind wordt geobserveerd. Aan de hand van deze rapportages, kunnen de pedagogische medewerkers het kind ondersteunen waar nodig.²⁷

2.6 Verwerking van de persoonsgegevens

Wanneer de persoonsgegevens zijn verzameld door middel van het inschrijfformulier, het intakeformulier, de plaatsingsovereenkomst en de observatieverslagen, start de verwerking van de persoonsgegevens. Doordat de ouders het inschrijfformulier en het intakeformulier invullen en de plaatsingsovereenkomst ondertekenen, verstrekken zij zelf hun persoonsgegevens. Dit wordt door Kids Village gezien als een uitdrukkelijke toestemming. Hierdoor verrichten de ouders een actieve handeling, waarbij de wilsuiting gericht is op het akkoord gaan met handelingen die noodzakelijk zijn om de overeenkomst uit te voeren. In de onderstaande subparagraaf wordt beschreven op welke manier Kids Village de persoonsgegevens verwerkt.²⁸

2.6.1. Kinderdossiers

Bij de plaatsing van het kind maakt Kids Village direct een papieren kinderdossier aan. Aan dit papieren kinderdossier worden de volgende documenten toegevoegd: het inschrijfformulier, het intakeformulier en de plaatsingsovereenkomst. De documenten die aan het kinderdossier worden toegevoegd, bevatten persoonsgegevens van de ouders en kinderen.²⁹ Om misbruik van de persoonsgegevens te voorkomen, worden de kinderdossiers niet gedigitaliseerd. Door de kinderdossiers niet te digitaliseren worden er minder persoonsgegevens verwerkt. De beleidsmedewerker wil namelijk zo min mogelijk persoonsgegevens verwerken en verwerkt alleen de persoonsgegevens indien het noodzakelijk is. De papieren kinderdossiers worden door Kids Village bijgehouden, omdat Kids Village op grond van de Regeling Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen verplicht is om een administratie bij te houden.³⁰ In de zin van de voornoemde wet is de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (hierna: GGD) de toezichthoudende autoriteit en bevoegd om te controleren hoe de administratie binnen Kids Village plaatsvindt. De papieren kinderdossiers zijn op alfabetische volgorde opgeborgen in een afgesloten dossierkast, op de werkkamer van de beleidsmedewerker. De beleidsmedewerker is de enige persoon die de sleutel heeft van de afgesloten dossierkast.³¹ Als de beleidsmedewerker er niet is, is de directrice van Kids Village bevoegd om toegang te krijgen tot de afgesloten dossierkast. Daarnaast is zij bevoegd om de sleutel te hebben van de afgesloten dossierkast.³²

2.6.2 KOVnet

De beleidsmedewerker van Kids Village gebruikt een eenvoudig online softwareprogramma

²⁶ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

²⁷ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

²⁸ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

²⁹ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

³⁰ Artikel 11 Regeling Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen.

³¹ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

³² Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

dat specifiek voor de kinderopvangbranche is gemaakt.³³ De software heet: KOVnet. Dit softwareprogramma kan te allen tijde worden geraadpleegd, omdat de beleidsmedewerker over een licentie beschikt van KOVnet en eenvoudig kan inloggen op iedere computer van Kids Village. De beleidsmedewerker is de enige persoon binnen Kids Village die geautoriseerd is om gebruik te maken van KOVnet. Als de beleidsmedewerker er niet meer is, dan is de directrice van Kids Village als enige geautoriseerd om gebruik te maken van KOVnet. KOVnet wordt door de beleidsmedewerker alleen gebruikt om de facturatie te regelen. In KOVnet zijn de persoonsgegevens van de ouders en de kinderen verwerkt. De volgende persoonsgegevens van de ouders zijn verwerkt in KOVnet: voornaam, achternaam, adres, postcode, woonplaats, geboortedatum, BSN, nationaliteit, geslacht, telefoonnummer, e-mailadres en IBAN-nummer. Daarnaast worden de volgende persoonsgegevens van de kinderen verwerkt in KOVnet: voornaam, achternaam, adres, postcode, woonplaats, BSN, geboortedatum, nationaliteit en het geslacht. De beleidsmedewerker stelt via KOVnet maandelijks een factuur op voor de ouders en verstuurt een 'factuur e-mail' naar de ouders.³⁴

2.6.3 KIJK! Webbased - Bazalt

Naast de licentie voor KOVnet, beschikt Kids Village ook over een licentie om gebruik te kunnen maken van KIJK! Webbased. Dit is een onderwijstoepassing waarin alle observatieaantekeningen en ontwikkelingen van de kinderen worden geregistreerd.³⁵ Om deze toepassing te kunnen gebruiken, is er een verwerkersovereenkomst met Bazalt getekend. Bazalt is de ontwikkelaar van de onderwijstoepassing.³⁶ De beleidsmedewerker heeft namens Kids Village op 14 september 2014 een verwerkersovereenkomst van Bazalt getekend, die gebaseerd is op de Wbp. Met ingang van 25 mei 2018 is de AVG van toepassing. De AVG vervangt de Wbp en daarom heeft Bazalt de verwerkersovereenkomst hierop aangepast. Met ingang van 1 april 2018 is er een nieuwe versie van de verwerkingsovereenkomst van Bazalt in werking getreden, die volledig in overeenstemming is met de AVG.³⁷ De beleidsmedewerker heeft op 3 april 2018 namens Kids Village de nieuwe verwerkingsovereenkomst van Bazalt getekend. Naar aanleiding hiervan is de beleidsmedewerker geautoriseerd om dit programma volledig te gebruiken. De beleidsmedewerker is namelijk geautoriseerd om nieuwe observatieaantekeningen toe te voegen, aan te passen, te verwijderen en de historische aantekeningen te bekijken. Als de beleidsmedewerker er niet meer is, dan is de directrice van Kids Village geautoriseerd om het programma volledig te gebruiken. De pedagogische medewerkers binnen Kids Village zijn alleen geautoriseerd om nieuwe observatieaantekeningen toe te voegen. De observatieaantekening wordt dagelijks tijdens iedere activiteit voor ieder kind digitaal ingevoerd in KIJK! Webbased. Er worden geen schriftelijke observatieaantekeningen gemaakt.³⁸ Om het kind voor 100% te kunnen stimuleren en ondersteunen acht Kids Village het noodzakelijk om op de hoogte te zijn van de motorische, sociale, emotionele en verstandelijke ontwikkeling van het kind. Door dagelijks observatieaantekeningen te maken, kunnen de pedagogische medewerkers binnen Kids Village de ontwikkelingen van het kind meten. Aan de hand van deze meting kunnen de pedagogische medewerkers binnen Kids Village het kind beter stimuleren en verder laten ontwikkelen.³⁹

2.6.4 Versleuteling en beveiliging

Bij de digitale systemen KOVnet en KIJK! Webbased, zorgt de beleidsmedewerker van Kids Village ervoor dat er binnen Kids Village gebruik wordt gemaakt van een beveiligde verbinding. De beveiligde verbinding wordt 'HyperText Transfer Protocol Secure' (hierna: HTTPS) genoemd.⁴⁰ HTTPS wordt gebruikt om veilig gegevens te versturen. Het is van

³³ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

³⁴ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

³⁵ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

³⁶ 'Bewerkersovereenkomst', www.bazalt.nl (zoek op *bewerkersovereenkomst*).

³⁷ 'Convenant', www.privacyconvenant.nl (zoek op *convenant*).

³⁸ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

³⁹ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

⁴⁰ 'Wat is HTTPS', SSL, www.ssl.nu (zoek op *Wat is HTTPS*).

belang dat indien de gegevens onderschept worden door kwaadwillende personen, deze de informatie niet kunnen decoderen.⁴¹ Met behulp van een SSL-certificaat en het HTTPS-protocol versleutelen browsers en servers de informatie en bij aankomst wordt deze informatie weer 'uitgepakt'.⁴² Kids Village beschikt over een SSL-certificaat. Naast een SSL-certificaat beschikt Kids Village ook over een McAfee LiveSafe antivirusprogramma.⁴³ Dit programma is geïnstalleerd op alle computers van Kids Village om alle bestanden, netwerken en systemen te beschermen tegen virussen en malware.⁴⁴

2.7 Bewaartermijn

Binnen Kids Village worden de persoonsgegevens van de ouders en het kind nooit langer dan noodzakelijk is voor de uitvoering van de plaatsingsovereenkomst, bewaard. De plaatsingsovereenkomst wordt met de ouders aangegaan totdat het kind de leeftijd van vier jaar heeft bereikt, tenzij de ouders en de beleidsmedewerker anders zijn overeengekomen. De plaatsingsovereenkomst vervalt zodra het kind de leeftijd van vier jaar heeft bereikt. Als de plaatsingsovereenkomst is vervallen, kunnen de ouders ervoor kiezen om het kind te plaatsen op de buitenschoolse opvang (hierna: BSO) van Kids Village. De ouders dienen hiervoor een BSO-plaatsingsovereenkomst te sluiten met Kids Village. De BSO-plaatsingsovereenkomst eindigt zodra het kind de basisschool verlaat.⁴⁵ De persoonsgegevens en de gegevens over de sociaal-emotionele ontwikkeling, het speelgedrag, de spraaktaalontwikkeling, de motorische ontwikkeling en de redzaamheid van het kind worden overgedragen aan de gewenste basisschool, zodra de ouders hiervoor toestemming hebben gegeven.⁴⁶ De overdracht vindt plaats door middel van het overdrachtsformulier Voorschoolse Opvang Basisschool Gemeente Helmond.⁴⁷ Het formulier is bedoeld om, op basis van waarnemingen over een langere periode, een globaal beeld te schetsen van de ontwikkeling van een kind. Daarnaast kan het formulier op stedelijk niveau ook inzicht geven in de ontwikkelingsstand van kleuters bij hun start op de basisschool op school-, wijk- en gebiedsniveau. Zo kan de basisschool op een adequate manier aansluiten bij de ontwikkeling van het kind. De persoonsgegevens van de ouders en het kind worden na drie jaar vernietigd, zodra het kind officieel is uitgeschreven bij Kids Village.⁴⁸

2.8 Informatie verstrekking

In de plaatsingsovereenkomst is opgenomen dat ondergetekenden verklaren akkoord te gaan met de algemene voorwaarden (hierna: AV), die terug te vinden zijn op de website van Kids Village.⁴⁹ Op de website staat geen privacybeleid. Bij het intakegesprek overhandigt de beleidsmedewerker van Kids Village de bewaarkaart.⁵⁰ Op de bewaarkaart staan de rechten van ouders ten opzichte van Kids Village. Dit is het klachtrecht binnen de zorgsector. Het klachtrecht binnen de zorgsector is intern en extern. Ouders kunnen een interne klachtenprocedure opstellen door een klachtenformulier van Kids Village in te vullen.⁵¹ Daarnaast kunnen de klachten worden voorgelegd aan een externe onafhankelijke klachtencommissie of geschillencommissie. Voor de ouderencommissies is een afzonderlijk klachtenprocedure bij de Stichting Klachtencommissie Kinderopvang. Tevens krijgen de ouders de mogelijkheid om aan te sluiten bij de ouderencommissie. Deze commissie overlegt een keer per kwartaal met de beleidsmedewerker en directrice over het interne beleid van Kids Village. De oudercommissie heeft adviesrecht met betrekking tot de uitvoering van het pedagogisch beleidsplan, voedingsaangelegenheden, het veiligheidsbeleid en het gezondheidsbeleid. Tot slot is Kids Village niet bekend met de

⁴¹ 'Wat is HTTPS', SSL, www.ssl.nu (zoek op *Wat is HTTPS*).

⁴² 'Wat is HTTPS', SSL, www.ssl.nu (zoek op *Wat is HTTPS*).

⁴³ 'Index', www.mcafee.com (zoek op *index*).

⁴⁴ 'Index', www.mcafee.com (zoek op *index*).

⁴⁵ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

⁴⁶ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

⁴⁷ Bijlage 5 'Overdrachtsformulier voorschoolse opvang Kids Village'.

⁴⁸ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

⁴⁹ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

⁵⁰ Bijlage 6 'Overdrachtsformulier voorschoolse opvang Kids Village'.

⁵¹ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

meldplicht datalekken. Ook heeft Kids Village geen verwerkingsregister opgebouwd, geen Data Protection Impact Assessment uitgevoerd, geen verwerkersovereenkomst gemaakt en geen functionaris gegevensbescherming aangesteld. In het volgende hoofdstuk wordt uitgelegd wat de meldplicht datalekken inhoudt. Daarnaast worden het verwerkingsregister, de Data Protection Impact Assessment, de verwerkersovereenkomst en de functionaris gegevensbescherming besproken.⁵²

⁵² Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

Hoofdstuk 3 AVG-analyse

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: *aan welke bepalingen van de AVG met betrekking tot gegevensverwerking dient Kids Village te voldoen voor 25 mei 2018 en welke consequenties zijn er als dit niet gebeurt?* De AVG staat centraal in dit hoofdstuk. Als eerste wordt de aanleiding voor de totstandkoming van de AVG beschreven. Vervolgens worden de bepalingen die relevant zijn voor Kids Village geïnventariseerd en in kaart gebracht. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een beschrijving van de toezichhoudende autoriteit en de consequenties en sancties van het niet-naleven van de AVG.

3.1 Aanleiding van de AVG

Momenteel regelt de Richtlijn bescherming persoonsgegevens uit 1995 de bescherming van persoonsgegevens in de EU. Tussen 1995 en nu is de samenleving echter gedigitaliseerd, er is een enorme toename in dataverkeer en de technologie ontwikkelt zich steeds sneller. Door snelle technologische ontwikkelingen en globalisering zijn nieuwe uitdagingen voor de bescherming van persoonsgegevens ontstaan. De mate waarin persoonsgegevens worden verzameld en gedeeld, is significant gestegen.⁵³ Natuurlijke personen maken hun persoonsgegevens steeds vaker wereldwijd bekend.⁵⁴ Technologie dient het vrije verkeer van persoonsgegevens binnen de EU en de doorgifte aan derde landen en internationale organisaties te vereenvoudigen. Daarbij dient de bescherming van persoonsgegevens gegarandeerd te worden.⁵⁵ Dit heeft geleid tot de evaluatie van de Wbp en een herziening van de Richtlijn 95/46. De evaluatie en herziening hebben gelijktijdig plaatsgevonden.⁵⁶

In het Evaluatierapport uit 2007 en 2008 over de doeltreffendheid en de effecten van de Wbp werden een aantal knelpunten geconstateerd. Deze knelpunten hadden betrekking op de uitvoering en handhaving van de Wbp in de praktijk. Uit het Evaluatierapport van 2008 bleek dat de materiële normen die uit de Wbp voortvloeiden, niet ter discussie stonden. In de evaluatierapporten is meermalen onderstreept dat de doelstellingen van de Wbp slechts ten dele zijn gerealiseerd.⁵⁷ Dit resulteert in een gebrekkige naleving van de Wbp.⁵⁸ De oorzaak hiervan ligt in het feit dat de Wbp een uiterst lastig toepasbare wet blijkt te zijn, die zowel bij organisaties en burgers weinig leeft.^{59,60} De knelpunten van de Wbp hangen deels samen met de problemen die in de Europese wetgeving zijn geconstateerd.⁶¹ Op dit moment bestaat er een eminente discrepantie tussen de juridische fragmentatie in de wijze waarop de Europese lidstaten Richtlijn 95/46 in nationale wetgeving hebben omgezet.⁶² Hierdoor wordt het uiteindelijke doel van de Richtlijn, het vrije verkeer van gegevens binnen de EU en een gelijkwaardig niveau van gegevensbescherming, niet of niet volledig bereikt.⁶³ De bepalingen en basisbegrippen uit Richtlijn 95/46 laten veel ruimte over aan de lidstaten en spreken niet voor zich. Dit heeft geleid tot uiteenlopende implementaties en interpretaties op nationaal niveau, met als gevolg rechtsonzekerheid.⁶⁴ Bovenstaande nationale en Europese knelpunten hebben ertoe geleid dat de Europese Commissie een fundamentele hervorming van het Europees kader voor gegevensbescherming heeft vastgesteld, door middel van de AVG.⁶⁵ Op 25 mei 2016 is de AVG in werking getreden. De AVG is in alle lidstaten

⁵³ Verordening (EU) 5419/1/16 REV 1.

⁵⁴ Verordening (EU) 5419/1/16 REV 1.

⁵⁵ Verordening (EU) 5419/1/16 REV 1.

⁵⁶ Kranenborg & Verhey 2011, p. 171.

⁵⁷ Kranenborg & Verhey 2011, p. 171.

⁵⁸ Winter, e.a. 2008.

⁵⁹ Kranenborg & Verhey 2011, p. 171.

⁶⁰ Winter, e.a. 2008.

⁶¹ Kranenborg & Verhey 2011, p. 171.

⁶² Kranenborg & Verhey 2011, p. 171.

⁶³ Kranenborg & Verhey 2011, p. 171.

⁶⁴ Kranenborg & Verhey 2011, p. 171.

⁶⁵ Kamerstukken II 2011/2012, 32 761, nr. 32.

rechtstreeks van toepassing.⁶⁶ De keuze voor een verordening bepaalt in belangrijke mate de vrijheid van de lidstaten om de regelgeving over de bescherming van persoonsgegevens zelf vorm te geven.⁶⁷ Een verordening is bindend in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in de lidstaten.⁶⁸ Omzetting van de AVG in nationaal recht is, met de uitzondering van de aanwijzing van instanties, toezicht en handhavingsregels, niet toegestaan.⁶⁹ Door de invoering van een rechtstreeks toepasbare verordening, probeert de Europese Commissie de rechtsonzekerheid en juridische fragmentatie te verminderen en te zorgen voor meer rechtszekerheid, harmonisatie en unificatie.⁷⁰

3.2 Materiële en territoriale toepasselijkheid van de AVG

Het doel van de AVG is om de verwerking van persoonsgegevens te reguleren.⁷¹ De AVG beschermt de grondrechten en fundamentele vrijheden van natuurlijke personen en hun recht op bescherming van de persoonsgegevens.⁷²⁷³⁷⁴ De AVG onderscheidt twee toepassingsgebieden: het materieel en het territoriaal toepassingsgebied. Het materiële toepassingsgebied is het gebied waarop de AVG van toepassing is. De AVG is materieelrechtelijk van toepassing op de geheel of gedeeltelijke geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, die in een bestand zijn opgenomen, of die bestemd zijn om daarin te worden opgenomen.⁷⁵⁷⁶ Het territoriale toepassingsgebied gaat over de vraag wanneer de regels uit de AVG van toepassing zijn.⁷⁷ De AVG is van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de activiteiten van een vestiging van een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker in de Unie, ongeacht of de verwerking in de Unie plaatsvindt.⁷⁸ De AVG is dus territoriaal van toepassing op de gegevensverwerking van alle betrokkenen uit de EU, ook wanneer de verwerkingsverantwoordelijke buiten de EU gevestigd is.⁷⁹ Een verwerkingsverantwoordelijke is een natuurlijk persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die of dat, alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt.⁸⁰ Het begrip 'verwerkingsverantwoordelijke' heeft het begrip 'verantwoordelijke' vervangen in de Wbp.⁸¹ Een persoonsgegeven bevat alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon (hierna: betrokkene).⁸² Om te bepalen of een betrokkene identificeerbaar is, dient rekening te worden gehouden met alle middelen waarvan redelijkerwijs valt te verwachten dat zij worden gebruikt door de verwerkingsverantwoordelijke of door een andere persoon om de betrokkene direct of indirect te identificeren.⁸³⁸⁴ Een 'verwerking' is iedere handeling met persoonsgegevens in de zin van de AVG.⁸⁵ Zodra de verwerking van persoonsgegevens op enigerlei wijze een computer of dergelijk middel vereist, is er sprake van een geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking.⁸⁶ Bij de volledige handmatige verwerking van persoonsgegevens is het van belang of er sprake is van een bestand, aangezien alleen dan de AVG van toepassing is.⁸⁷ Om te voldoen aan het begrip 'bestand', dient de handmatige verwerking gestructureerd te zijn ingedeeld. Tevens dient de verwerking betrekking te

⁶⁶ De Vries & Goudsmit, NJB 2016, p. 1.

⁶⁷ Kamerstukken II 2011/2012, 32 761, nr. 32.

⁶⁸ Kamerstukken II 2011/2012, 32 761, nr. 32.

⁶⁹ Kamerstukken II 2011/2012, 32 761, nr. 32.

⁷⁰ Kamerstukken II 2011/2012, 32 761, nr. 32.

⁷¹ Artikel 1 lid 1 AVG.

⁷² Artikel 1 lid 2 AVG juncto artikelen 16 VwEU en 8 lid 1 Handvest.

⁷³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 14.

⁷⁴ Artikel 1 lid 2 AVG.

⁷⁵ Artikel 2 lid 1 AVG.

⁷⁶ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 15.

⁷⁷ Zwenne & Mommers, Tijdschrift voor Compliance 2016, p. 7.

⁷⁸ Artikel 3 lid 1 AVG.

⁷⁹ Engelfriet 2017, p. 14.

⁸⁰ Artikel 4 lid 7 AVG.

⁸¹ Zwenne & Mommers, Tijdschrift voor Compliance 2016, p. 4.

⁸² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 20.

⁸³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 20.

⁸⁴ Artikel 4 lid 2 AVG.

⁸⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 22.

⁸⁶ HvJ EU 6 november 2003, zaaknr. C-101/01, Lindqvist.

⁸⁷ Artikel 2 lid 1 AVG.

hebben op de betrokkene die hierdoor herkenbaar is geworden.⁸⁸

3.3 Materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking

De verwerking van persoonsgegevens is op grond van de AVG rechtmatig indien aan bepaalde voorwaarden en beginselen wordt voldaan. In deze paragraaf worden de beginselen die de verwerkingsverantwoordelijke in acht moet nemen en de voorwaarden voor rechtmatige verwerking beschreven. Ook wordt ingegaan op de verwerking van bijzondere persoonsgegevens.

3.3.1 Basisbeginselen uit de AVG

De AVG gaat uit van zes basisbeginselen waaraan elke verwerking dient te voldoen. De basisbeginselen vloeien voort uit art. 5 AVG. Deze beginselen zijn bedoeld als algemene borging en werken door in de interpretatie van de rechten en plichten elders uit de AVG.⁸⁹ Volgens het arrest van 20 mei 2003 zijn de basisbeginselen niet “slechts mooie woorden ter inleiding”, maar hebben zij een zelfstandige betekenis en gelden zij als een norm bij iedere verwerking.⁹⁰ De AVG legt de verantwoordelijkheid voor het voldoen aan deze beginselen expliciet bij de verwerkingsverantwoordelijke. Deze dient erop toe te zien dat de beginselen worden nageleefd en dient in staat te zijn dit aan te kunnen tonen.^{91,92} Hieronder volgen de beginselen.

Beginsel van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie

Rechtmatigheid is een open norm voor convenabel handelen en het niet in strijd handelen met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.⁹³ Het beginsel van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie houdt in dat het voor betrokkenen inzichtelijk dient te zijn in hoeverre en op welke manier persoonsgegevens worden verwerkt.^{94,95} Informatie en communicatie hierover dient eenvoudig toegankelijk en begrijpelijk te zijn. Daarnaast dient er door de verwerkingsverantwoordelijke duidelijke en eenvoudige taal te worden gebruikt. Tevens dient er door de verwerkingsverantwoordelijke op transparante wijze duidelijk te worden gemaakt welke risico's, regels, waarborgen en rechten betrokkenen hebben, alsook over de wijze waarop de betrokkenen hun rechten onder de AVG kunnen uitoefenen.⁹⁶

Beginsel van doelbinding

Aansluitend op het beginsel van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie, geldt het doelbindingsprincipe.⁹⁷ De verwerking mag alleen gebeuren voor specifieke en gerechtvaardigde doeleinden, die zijn vastgesteld en omschreven voordat er wordt begonnen met de verwerking, of voor andere doelen die daarmee verenigbaar zijn.^{98,99} Er dient een reden te zijn die de inperking van het grondrecht privacy kan rechtvaardigen.^{100,101} De verwerkingsverantwoordelijke dient aantoonbaar te maken en vastleggen voor welk specifiek doel de gegevensverwerking plaatsvindt, voordat de verwerking daadwerkelijk plaatsvindt.^{102,103} Dit kan in de vorm van een schriftelijke of elektronische omschrijving gedaan worden.

⁸⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 25.

⁸⁹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 39.

⁹⁰ HvJ EU 20 mei 2003, zaken C-465/00, C-138/01 en C-139/01.

⁹¹ Artikel 5 lid 2 AVG.

⁹² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 43.

⁹³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 40.

⁹⁴ J. Berkvens & C. Jakimowicz, Tekstuitgave Privacyverordening met geïntegreerde overwegingen, Wbp- en Richtlijn 95/46/EG-teksten en verwijstabelen, Den Haag: Boom juridisch 2016, p. 29.

⁹⁵ Artikel 5 lid 1 punt a AVG.

⁹⁶ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 40.

⁹⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 40.

⁹⁸ Artikel 5 lid 1 sub b jo artikel 89 lid 1 AVG.

⁹⁹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 40.

¹⁰⁰ Artikel 5 lid 1 sub b jo artikel 89 lid 1 AVG.

¹⁰¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 40.

¹⁰² 'Het beginsel van de doelbinding', Privacycommissie, www.privacyscommissie.be (zoek op *het beginsel van de doelbinding*).

¹⁰³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 40.

Beginsel van minimale gegevensverwerking

Het beginsel van dataminimalisatie brengt met zich mee dat de verwerkingsverantwoordelijke niet meer persoonsgegevens mag verwerken dan strikt noodzakelijk is voor het doel.¹⁰⁴ Hieruit volgt ook dat persoonsgegevens door de verwerkingsverantwoordelijke zo snel mogelijk dient te worden gewist of onherkenbaar dient te worden gemaakt. Er mogen echter ook weer niet te weinig persoonsgegevens worden verzameld, dat kan namelijk leiden tot een onjuist beeld van de betrokkene.¹⁰⁵

Beginsel van juistheid

De persoonsgegevens dienen juist en actueel te zijn, om een onjuist beeld van de betrokkene te voorkomen.¹⁰⁶ Wanneer wordt gewerkt met onjuiste of achterhaalde gegevens, kan dat vervelende gevolgen hebben voor de betrokkene. Als gegevens onjuist of achterhaald zijn, dienen deze gewist te worden.¹⁰⁷ De verwerkingsverantwoordelijke heeft een vergaande inspanningsplicht om de juistheid van de gegevens te borgen.¹⁰⁸

Beginsel van opslagbeperking

Het beginsel van opslagbeperking zorgt ervoor dat persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is voor de verwerking.¹⁰⁹ De persoonsgegevens dienen te worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan noodzakelijk voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt.¹¹⁰

Beginsel van integriteit en vertrouwelijkheid

Het beginsel van integriteit en vertrouwelijkheid gaat over de integriteit en vertrouwelijkheid van het systeem waarin de persoonsgegevens worden verwerkt. Beveiliging speelt hierbij een belangrijke rol, omdat de persoonsgegevens fysiek en digitaal opgeslagen kunnen worden.¹¹¹ De verwerkingsverantwoordelijke dient volgens de AVG passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen te nemen, die de beveiliging van de verwerking en het systeem waarborgen.¹¹² Daarnaast dient de verwerkingsverantwoordelijke aan de betrokkene te garanderen dat de persoonsgegevens beschermd zijn tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen opzettelijk verlies, vernietiging en beschadiging.¹¹³

3.2.2 De voorwaarde voor rechtmatige verwerking

Het beginsel van rechtmatigheid uit art. 5 AVG is nader uitgewerkt in art. 6 lid 1 AVG, dat de grondslagen voor verwerking biedt. De verwerking is alleen rechtmatig indien er aan ten minste één van de zes rechtmatigheidsgrondslagen is voldaan.¹¹⁴

De rechtmatigheidsgrondslagen zijn:

- ⌘ De betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens voor een of meer specifieke doeleinden.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene voor sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust.

¹⁰⁴ Artikel 5 lid 1 sub c AVG.

¹⁰⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 41.

¹⁰⁶ Artikel 5 lid 1 sub d AVG.

¹⁰⁷ Artikel 5 lid 1 sub d AVG.

¹⁰⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 41.

¹⁰⁹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 42.

¹¹⁰ Artikel 5 lid 1 sub e AVG.

¹¹¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 42.

¹¹² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 42.

¹¹³ Artikel 5 lid 1 sub f AVG.

¹¹⁴ J.P. de Jong, 'De Algemene verordening gegevensbescherming. De rechtsopvolger van de Wbp', *RegelMaat* 2015, afl. 1, p. 10.

- ⌘ De verwerking is noodzakelijk om de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon te beschermen.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang, of voor de vervulling van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag die aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde, behalve wanneer de belangen of de grondrechten en de fundamentele vrijheden van de betrokkene die tot bescherming van persoonsgegevens nopen, zwaarder wegen dan die belangen, vooral wanneer de betrokkene een kind is.¹¹⁵

Verwerking op grond van toestemming

Toestemming is iedere vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting waarmee de betrokkene aanvaardt dat zijn persoonsgegevens worden verwerkt.¹¹⁶¹¹⁷ Deze wilsuiting dient actief gedaan te worden, stilzwijgend is niet voldoende. De toestemmingsvraag of toestemmingsclausule dient duidelijk en eenvoudig geformuleerd te worden door de verwerkingsverantwoordelijke.¹¹⁸ De bewijslast voor de vraag of de toestemming daadwerkelijk is verkregen, ligt bij de verwerkingsverantwoordelijke.¹¹⁹ De betrokkene dient vóór het geven van de toestemming door de verwerkingsverantwoordelijke erop gewezen te worden dat hij de toestemming op ieder moment kan intrekken.¹²⁰¹²¹

Verwerking op grond van een overeenkomst

Naast toestemming is ook de noodzaak voor de uitvoering van een overeenkomst een grondslag voor verwerking. Dit omvat mede precontractuele maatregelen.¹²² Slechts wanneer de overeenkomst niet goed kan worden nagekomen zonder verwerking, is er sprake van een dergelijke noodzaak.¹²³ Een verwerking die noodzakelijk is in het kader van een overeenkomst of een voorgenomen overeenkomst, dient rechtmatig te zijn.¹²⁴ Een precontractuele maatregel houdt in dat ook verwerkingen die noodzakelijk zijn in de aanloop tot de sluiting van een overeenkomst op grond van art. 6 lid 1 sub b AVG kunnen worden gerechtvaardigd. Wel dienen deze verwerkingen op verzoek (en dus initiatief) van de betrokkene te zijn genomen.¹²⁵

Verwerking op grond van een wettelijke verplichting

Een derde grondslag is wanneer de verwerkingsverantwoordelijke wettelijk verplicht is om de verwerking uit te voeren. Deze wettelijke verplichting moet worden gevonden in het Europees of nationaal recht.¹²⁶¹²⁷

Verwerking om de vitale belangen van een natuurlijk persoon te beschermen

Als vierde grondslag geldt een noodzaak om de vitale belangen van de betrokkene (of een ander persoon, zoals diens kind) te beschermen. Een vitaal belang raakt aan het leven van die persoon. Dit kunnen bijvoorbeeld verwerkingen van medische gegevens bij een ongeval zijn.¹²⁸ De verwerking van persoonsgegevens op grond van het vitale belang voor een andere natuurlijke persoon is in beginsel alleen toegestaan indien de verwerking kennelijk

¹¹⁵ Artikel 6 lid 1 sub a tot en met f AVG.

¹¹⁶ Artikel 4 definitie 11 AVG.

¹¹⁷ Artikel 7 lid 4 AVG.

¹¹⁸ Artikel 7 lid 2 AVG.

¹¹⁹ Artikel 7 lid 1 AVG.

¹²⁰ J. Berkvens & C. Jakimowicz, Tekstuitgave Privacyverordening met geïntegreerde overwegingen, Wbp- en Richtlijn 95/46/EG-teksten en verwijstabelen, Den Haag: Boom juridisch 2016, p. 25.

¹²¹ Artikel 7 lid 3 AVG.

¹²² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 44.

¹²³ Rb. Utrecht 21 maart 2012, ECLI:NL:RBUTR:2012:BW1070.

¹²⁴ Overweging 44 jo artikel 5 lid 1 sub a AVG.

¹²⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 44.

¹²⁶ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 44.

¹²⁷ Artikel 6 lid 1 sub c AVG.

¹²⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 44.

niet op een andere rechtsgrond kan worden gebaseerd.¹²⁹

Verwerking algemeen belang of openbaar gezag

Een verwerking is ook gerechtvaardigd als deze noodzakelijk is voor een taak van algemeen belang of een taak van openbaar gezag.¹³⁰ De taak van algemeen belang dient te herleiden te zijn tot een wettelijke regeling en beperkt zich niet alleen tot overheidsinstanties. Volgens overweging 45 van de AVG zijn gezondheidsdoelen een algemeen belang. Van openbaar gezag is sprake wanneer overheidsinstanties of organen hun bij wet geregelde taak uitvoeren (een 'publieke taak').¹³¹

Verwerking op grond van gerechtvaardigd belang

De zesde en laatste grondslag is het eigen gerechtvaardigde belang van de verwerkingsverantwoordelijke (of derde).¹³² Deze grondslag vereist een belangenafweging tegen de grondrechten van de betrokkene. De belangenafweging stelt het belang van de verwerkingsverantwoordelijke tegenover de belangen of de grondrechten en fundamentele vrijheden van de betrokkene.¹³³

3.3.3 Beginsel van subsidiariteit en proportionaliteit

Op grond van vaste jurisprudentie van art. 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM) dienen de bovenstaande rechtmatigheidsgronden getoetst te worden aan de zwaarwegende beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit.¹³⁴ Ten eerste dient de verwerkingsverantwoordelijke na te gaan of de verwerkingsdoeleinden in redelijkheid niet op een andere nadelige wijze kunnen worden verwezenlijkt ten opzichte van de betrokkene (subsidiariteitsbeginsel). Ten tweede dient de verwerkingsverantwoordelijke na te gaan of de inbreuk op de belangen van de betrokkene niet onevenredig is in verhouding tot de verwerkingsdoeleinden (proportionaliteitsbeginsel).¹³⁵

3.3.4 De verwerking van bijzondere persoonsgegevens

De persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en de verwerking van genetische of biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon of gegevens over gezondheid of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid, zijn bijzondere persoonsgegevens. Deze zijn verboden om te verwerken.¹³⁶ Persoonsgegevens die door hun aard bijzonder gevoelig zijn, krijgen specifieke bescherming aangezien de context van de verwerking ervan significante risico's kan meebrengen voor de betrokkene.¹³⁷ Voor deze persoonsgegevens geldt een strenger regime: verwerking is verboden, tenzij de AVG een uitzondering maakt en dan alleen binnen de grenzen van die uitzondering.¹³⁸ Het verbod is niet van toepassing als aan een van de onderstaande uitzonderingen wordt voldaan:

- ⌘ De betrokkene heeft uitdrukkelijke toestemming gegeven voor een of meer welbepaalde doeleinden.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk voor uitvoering van verplichtingen en specifieke rechten van arbeidsrecht, voor zover is toegestaan bij Europeesrecht of lidstatelijk recht.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk ter bescherming van de vitale belangen.

¹²⁹ Overweging 46 AVG.

¹³⁰ Artikel 6 lid 1 sub e AVG.

¹³¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 45.

¹³² Artikel 6 lid 1 sub f AVG.

¹³³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 46.

¹³⁴ HR 9 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ8097, r.o. 4.5, 4.7 & 4.8.

¹³⁵ Leidraad Wet bescherming Persoonsgegevens, Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl (zoek op Documenten, Leidraad Wet bescherming persoonsgegevens).

¹³⁶ Artikel 9 lid 1 AVG.

¹³⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 56.

¹³⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 56.

- ⌘ De verwerking wordt verricht door een stichting, een vereniging of een andere instantie zonder winstoogmerk die op politiek, levensbeschouwelijk, godsdienstig of vakbondsgebied werkzaam is en een gerechtvaardigd belang heeft.
- ⌘ De verwerking heeft betrekking op persoonsgegevens die kennelijk door de betrokkene openbaar zijn gemaakt.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk voor de instelling, uitoefening, of onderbouwing van een rechtsvordering of wanneer gerechten handelen in het kader van hun rechtsbevoegdheid.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk voor de redenen van zwaarwegend algemeen belang.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk voor gezondheidsdoeleinden.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk om redenen van algemeen belang op het gebied van de volksgezondheid.
- ⌘ De verwerking is noodzakelijk voor archivering in het algemeen belang, historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden.¹³⁹

De eerste en meest voorkomende uitzondering op het verbod om bijzondere persoonsgegevens te verwerken, is de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene. Toestemming mag afgeleid worden uit een handeling, zolang maar duidelijk blijkt dat de betrokkene instemt met de voorgestelde verwerking.¹⁴⁰¹⁴¹ Bij een uitdrukkelijke toestemming dient er sprake te zijn van een expliciete wilsuiting gericht op het geven van toestemming. Art. 9 AVG biedt geen grondslag voor de verwerking, daarom dienen de rechtmatigheidsgrondslagen voor verwerking uit art. 6 AVG en de subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginselen in acht te worden genomen.

3.4 De verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke

In deze paragraaf worden de verplichtingen die de AVG aan de verwerkingsverantwoordelijke oplegt, beschreven. De verwerkingsverantwoordelijke dient deze verplichtingen na te leven en dit aan kunnen tonen.

3.4.1 De verantwoordingsplicht

De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht passende en effectieve maatregelen te nemen om naleving van de AVG te borgen en dient aan te tonen dat elke verwerkingsactiviteit past binnen de AVG.¹⁴²¹⁴³ De verantwoordingsplicht vloeit voort uit art. 5 lid 2 AVG. Van de verwerkingsverantwoordelijke wordt verwacht dat hij de genomen maatregelen uitwerkt in een gegevensbeschermingsbeleid en dat vervolgens in de praktijk ook daadwerkelijk uitvoert.¹⁴⁴¹⁴⁵ Een gegevensbeschermingsbeleid (hierna: privacy beleid) documenteert hoe een organisatie omgaat met gegevensbescherming, zowel organisatorisch als technisch. De verwerkingsverantwoordelijke dient een privacy beleid te maken dat naleving van de AVG op hoofdlijnen beschrijft van de doelen waarvoor wordt verwerkt en de stappen ter beveiliging daarvan tot de wijze waarop betrokkenen hun rechten kunnen uitoefenen.¹⁴⁶¹⁴⁷ De verwerkingsverantwoordelijke dient het privacy beleid na te leven en de werking hiervan kan worden geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd.¹⁴⁸

3.4.2. Beveiliging van persoonsgegevens

Op basis van het algemene behoorlijkheidsbeginsel en het integriteits- en vertrouwelijkheidsbeginsel is het van belang dat de verwerkingsverantwoordelijke passende

¹³⁹ Artikel 9 lid 2 jo 6 lid 1 AVG.

¹⁴⁰ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 58.

¹⁴¹ HR 1 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3053.

¹⁴² Artikel 24 lid 1 AVG.

¹⁴³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 115.

¹⁴⁴ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 117.

¹⁴⁵ Artikel 24 lid 2 AVG.

¹⁴⁶ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 115.

¹⁴⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 117.

¹⁴⁸ Artikel 24 lid 1 AVG.

technische en organisatorische maatregelen neemt ter beveiliging van persoonsgegevens tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking.¹⁴⁹ 'Passend' houdt in dat er evenredigheid moet zijn tussen de privacyrisico's die de verwerking met zich meebrengt en de getroffen beveiligingsmaatregelen.¹⁵⁰ Naarmate de persoonsgegevens een gevoeliger karakter hebben, worden zwaardere eisen gesteld aan de beveiliging van deze persoonsgegevens.¹⁵¹ 'Technische maatregelen' zijn alle maatregelen die zonder menselijk ingrijpen een beveiligings- of toegangsaspect afdwingen.¹⁵² Hieronder vallen bijvoorbeeld logging, virusscanners, software tegen malware-aanvallen en toegangscontrole via gebruikersnaam en wachtwoord.¹⁵³ Organisatorische maatregelen zijn regelingen met menselijk toezicht. De verwerkingsverantwoordelijke dient ervoor te zorgen dat persoonsgegevens alleen toegankelijk zijn voor die personen binnen de organisatie die de gegevens nodig hebben voor de uitvoering van hun taken.¹⁵⁴ Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door papieren dossiers in afsluitbare kasten te bewaren.¹⁵⁵ Tevens dient de verwerkingsverantwoordelijke rekening te houden met de stand van de techniek en de uitvoeringskosten die de desbetreffende maatregelen met zich meebrengen.¹⁵⁶¹⁵⁷

De passende maatregelen kunnen door de verwerkingsverantwoordelijke worden bereikt door de vier onderstaande aspecten toe te passen en na te leven:

⌘ **Pseudonimiseren en versleutelen van persoonsgegevens**

Pseudonimiseren is het zodanig verwerken van persoonsgegevens dat deze zonder aanvullende gegevens niet herleidbaar zijn, bijvoorbeeld door klantnamen te vervangen door nummers.¹⁵⁸ Versleutelen is het zodanig langs wiskundige weg omzetten van gegevens, dat zonder de sleutel de gegevens niet hersteld kunnen worden. Deze waarborgen zorgen ervoor dat persoonsgegevens veel minder bruikbaar zijn in het geval van onrechtmatige toegang.¹⁵⁹

⌘ **Op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen en diensten garanderen**

De verwerkingsverantwoordelijke dient te zorgen voor een kwalitatief goede inrichting van de diensten en systemen waarmee de verwerking plaatsvindt.¹⁶⁰ Deze moet gericht zijn op een goede beschikbaarheid en veerkracht (om kunnen gaan met storingen) en ontwikkeld zijn om persoonsgegevens vertrouwelijk en met integriteit te kunnen behandelen.¹⁶¹

⌘ **Bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig herstellen**

Bij een incident dient gezorgd te worden dat de persoonsgegevens niet permanent verloren gaan. Een storing waardoor persoonsgegevens niet meer te benaderen zijn, kan ernstige nadelig hebben voor de betrokkene.¹⁶²

⌘ **Op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking**

De beveiliging dient periodiek te worden getest en geëvalueerd.¹⁶³

¹⁴⁹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 138.

¹⁵⁰ Kranenborg & Verhey 2011, p. 99.

¹⁵¹ Kranenborg & Verhey 2011, p. 99.

¹⁵² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 117.

¹⁵³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 117.

¹⁵⁴ M. van Koppen, 'AVG uitgediept #9: Beveiliging van persoonsgegevens', *tenholternoodam.nl* 19 oktober 2017.

¹⁵⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 117.

¹⁵⁶ Kranenborg & Verhey 2011, p. 99.

¹⁵⁷ Artikel 32 lid 1 AVG.

¹⁵⁸ Artikel 4 definitie 5 AVG.

¹⁵⁹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 139.

¹⁶⁰ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 139.

¹⁶¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 139.

¹⁶² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 139.

¹⁶³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 139.

Privacy by Design & Privacy by Default

Naast de algemene verplichting tot beveiliging van persoonsgegevens kent de AVG een plicht om verwerkingen zo in te richten dat rekening wordt gehouden met privacy by design en privacy by default.¹⁶⁴ Gegevensbescherming door ontwerp, in het Engels privacy by design, houdt in dat de voor verwerking gebruikte mechanismen zo zijn ontworpen dat zij zo veel mogelijk rekening houden met de privacy van betrokkenen en de vereisten uit de AVG.¹⁶⁵ In gegevensverwerking is sprake van privacy by default wanneer de standaardinstellingen zo zijn gekozen dat de privacy maximaal wordt geborgd.¹⁶⁶

3.4.3 Bewaartermijn

De persoonsgegevens van ouders of kinderen die door een kinderopvang verwerkt worden, dienen uiterlijk twee jaar nadat de opvang is beëindigd te worden verwijderd, op grond van art. 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang.¹⁶⁷ Deze vrijstelling heeft betrekking op de verwerking van persoonsgegevens door instellingen die zich bezighouden met of gelegenheid bieden voor kinderopvang en gastouderopvang, als bedoeld in art. 1.1, eerste lid van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen. Op deze vrijstelling is geen uitzondering, waardoor de persoonsgegevens van ouders of kinderen uiterlijk twee jaar nadat de opvang is beëindigd, dienen te worden verwijderd.

3.4.4 Registerplicht

Om naleving van de AVG aan te kunnen tonen, dient de verwerkingsverantwoordelijke een register van verwerkingsactiviteiten bij te houden die onder zijn verantwoordelijkheid hebben plaatsgevonden.¹⁶⁸ Er hoeft geen register bijgehouden te worden als de verwerkingsverantwoordelijke minder dan 250 personeelsleden heeft, tenzij het gaat om risicovolle verwerkingen, structurele verwerkingen, of verwerkingen van bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens.¹⁶⁹¹⁷⁰ Het register dient in schriftelijke (elektronische) vorm te worden vastgelegd.¹⁷¹ Het register bevat de onderstaande gegevens:¹⁷²

- ⌘ De naam en contactgegevens van de (gezamenlijke) verwerkingsverantwoordelijke(-n), indien van toepassing de vertegenwoordiger van de verwerkingsverantwoordelijke en van de functionaris gegevensbescherming.
- ⌘ De verwerkingsdoeleinden.
- ⌘ Een beschrijving van categorieën betrokkenen en persoonsgegevens.
- ⌘ De categorieën ontvangers aan wie persoonsgegevens zijn of worden verstrekt.
- ⌘ De doorgiften van persoonsgegevens aan derde landen of internationale organisatie, indien van toepassing.
- ⌘ De beoogde opslagtermijnen waarbinnen de gegevens dienen gewist te worden.
- ⌘ Een algemene beschrijving van de technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen.¹⁷³

3.4.5 Verwerkersovereenkomst

Indien de verwerkingsverantwoordelijke met een andere een partij (verwerker) overeenkomt dat deze partij (verwerker) namens hem persoonsgegevens verwerkt, dan dient hiervoor een verwerkersovereenkomst gesloten te worden.¹⁷⁴ Het inschakelen van een verwerker mag door verwerkingsverantwoordelijke alleen plaatsvinden als de verwerker afdoende garanties

¹⁶⁴ Artikel 25 lid 1 AVG.

¹⁶⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 120.

¹⁶⁶ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 120.

¹⁶⁷ Artikel 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit, Autoriteit Persoonsgegevens, www.autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op Vrijstellingsbesluit Kinderopvang).

¹⁶⁸ Artikel 30 lid 1 AVG.

¹⁶⁹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 137.

¹⁷⁰ Artikel 30 lid 5 AVG.

¹⁷¹ Artikel 30 lid 3 AVG.

¹⁷² Artikel 30 lid 1 sub a tot en met g AVG.

¹⁷³ Artikel 30 lid 1 sub a tot en met g AVG.

¹⁷⁴ Overweging 81 AVG.

biedt met betrekking tot de toepassing van technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen.¹⁷⁵ De gevraagde garanties dienen vooral betrekking te hebben op het gebied van deskundigheid, betrouwbaarheid en middelen.¹⁷⁶ De verwerker mag geen andere (sub-)verwerker in dienst nemen zonder daarvoor voorafgaande schriftelijke toestemming van de verwerkingsverantwoordelijke te verkrijgen.¹⁷⁷ De verwerkersovereenkomst bevat het onderwerp, de duur, de aard, het doel van de verwerking, de categorieën van persoonsgegevens, de rechten en plichten van de verwerkingsverantwoordelijke en de categorieën van betrokkenen.¹⁷⁸ Ook bevat de verwerkersovereenkomst de volgende eisen voor de verwerker:

- ⌘ De persoonsgegevens worden uitsluitend verwerkt op basis van schriftelijke instructies van de verwerkingsverantwoordelijke, onder meer met betrekking tot doorgiften van persoonsgegevens aan een derde land of een internationale organisatie.
- ⌘ De verwerker waarborgt dat de tot het verwerken van de persoonsgegevens gemachtigde personen zich ertoe hebben verbonden vertrouwelijkheid in acht te nemen of door een passende wettelijke verplichting van vertrouwelijkheid zijn gebonden.
- ⌘ De verwerker neemt alle vereiste maatregelen overeenkomstig art. 32.
- ⌘ De verwerker voldoet aan de in de leden 2 en 4 bedoelde voorwaarden voor het in dienst nemen van een andere verwerker.
- ⌘ De verwerker houdt rekening met de aard van de verwerking door passende technische en organisatorische maatregelen te nemen.
- ⌘ De verwerker verleent de verwerkingsverantwoordelijke bijstand, rekening houdend met de aard van de verwerking en de hem ter beschikking staande informatie, bij het doen nakomen van de verplichtingen uit hoofde van art. 32 tot en met 36.
- ⌘ De verwerker wist na afloop van de verwerkingsdiensten, naargelang de keuze van de verwerkingsverantwoordelijke, alle persoonsgegevens of bezorgt deze aan hem terug en verwijdt bestaande kopieën, tenzij opslag van de persoonsgegevens Unierechtelijk of lidstaatrechtelijk is verplicht.
- ⌘ De verwerker stelt de verwerkingsverantwoordelijke alle informatie ter beschikking die nodig is om de nakoming van de in dit artikel neergelegde verplichtingen aan te tonen en audits door de verwerkingsverantwoordelijke.¹⁷⁹

3.4.6 Functionarisgegevensbescherming

De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om een functionaris voor gegevensbescherming aan te stellen in drie situaties: overheidsinstantie, stelselmatige observatie en grootschalige verwerking van bijzondere persoonsgegevens.¹⁸⁰ De organisaties zijn vrij om vrijwillig een functionaris gegevensbescherming (hierna: FG) te benoemen.¹⁸¹¹⁸² De FG dient onafhankelijk te kunnen opereren en mag dus geen instructies krijgen hoe zijn taken verricht dienen te worden.¹⁸³ De belangrijkste taak van de FG is om alle betrokken partijen te informeren en adviseren over nakoming van de AVG.¹⁸⁴ Daarnaast ziet een FG toe op de naleving van de AVG en op het interne beleid van de organisatie. Ook dient de FG het betrokken personeel bewust te maken van de risico's en randvoorwaarden van de omgang met persoonsgegevens.¹⁸⁵ De verwerkingsverantwoordelijke dient te zorgen

¹⁷⁵ S. Fennell, F. Koppejan, R. Kroes & A. Thier, *Privacy wetgeving. Inclusief de Algemene Verordening Gegevensbescherming*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2016, p. 172.

¹⁷⁶ Overweging 81 AVG.

¹⁷⁷ Artikel 28 lid 2 AVG.

¹⁷⁸ Artikel 28 lid 3 AVG.

¹⁷⁹ Artikel 28 lid 3 AVG.

¹⁸⁰ Artikel 37 lid 1 sub a tot en met c AVG.

¹⁸¹ Artikel 37 lid 4 AVG.

¹⁸² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 157.

¹⁸³ Artikel 38 lid 3 AVG.

¹⁸⁴ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 157.

¹⁸⁵ Mr. I.P.V. van Schelven & Mr. P.C. van Schelven, *Europese gegevensbescherming: van richtlijn*

dat de FG de middelen heeft om zijn taak uit te kunnen voeren.¹⁸⁶ De FG treedt naar de toezichthoudende autoriteit (AP) op als eerste aanspreekpunt in alle aangelegenheden betreffende persoonsgegevens.¹⁸⁷ Tenslotte kan de FG niet ontslagen of gestraft worden voor de uitvoering van zijn taken en geniet om die reden ontslagbescherming.¹⁸⁸¹⁸⁹

3.4.7 Data Protection Impact Assessment (DPIA)

Om ervoor te zorgen dat er zorgvuldig om wordt gegaan met de persoonsgegevens, is de verwerkingsverantwoordelijke gehouden om een zogeheten 'gegevensbeschermingseffectbeoordeling' (Privacy Impact Assessment (hierna: PIA) uit te voeren voor verwerkingen die waarschijnlijk een verhoogd risico opleveren.¹⁹⁰¹⁹¹ Indien de verwerkingsverantwoordelijke een FG heeft aangesteld, wordt zijn advies ingewonnen bij het uitvoeren van een PIA.¹⁹² In de volgende gevallen is een PIA verplicht:

- ⌘ Een systematische en uitgebreide evaluatie van persoonlijk aspecten, gebaseerd op automatische verwerking, waaronder profilering.
- ⌘ Grootschalige verwerking van bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens.
- ⌘ Bij stelselmatige en grootschalige monitoring van openbaar toegankelijke ruimten.
- ⌘ Indien de verwerking op de (zwarte) lijst van de AP voorkomt. Deze (zwarte) lijst wordt samen met andere Europese toezichthouders vastgesteld ten behoeve van een consistente uitleg van de AVG.¹⁹³

De PIA bestaat uit de volgende onderdelen:

- ⌘ Een systematische beschrijving van de voorziene verwerkingen en de verwerkingsdoeleinden. In zo'n geval dienen de gerechtvaardigde belangen die door de verantwoordelijke te worden behartigd, beschreven worden.
- ⌘ Een beoordeling van de noodzakelijkheid en evenredigheid van de verwerkingen in verhouding tot de doeleinden hiervan.
- ⌘ Een beoordeling van de risico's voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen.
- ⌘ De voorgenomen maatregelen om de risico's aan te pakken, waaronder waarborgen, veiligheidsmaatregelen, en mechanismen om de bescherming van persoonsgegevens te garanderen en om aan te tonen dat aan de AVG is voldaan.¹⁹⁴

Als uit de PIA blijkt dat de verwerkingsverantwoordelijke voldoet aan een goedgekeurde gedragscode, wordt deze in de PIA opgenomen.¹⁹⁵ Als uit de PIA blijkt dat de verwerking, ondanks de redelijke maatregelen, een hoog risico oplevert, dan is de verwerkingsverantwoordelijke verplicht voorafgaande toestemming te vragen aan de AP.¹⁹⁶ De AP onderzoekt de verwerking. De verwerkingsverantwoordelijke mag de verwerking niet meer uitvoeren tot het onderzoek is afgerond.¹⁹⁷¹⁹⁸

3.4.8 Meldplicht datalekken

Er is sprake van een inbreuk in verband met persoonsgegevens (een datalek) als persoonsgegevens zijn vernietigd, verloren, gewijzigd verstrekt of toegankelijk zijn gemaakt.

naar verordening, p. 103.

¹⁸⁶ Artikel 38 lid 2 AVG.

¹⁸⁷ Artikel 39 lid 1 sub a tot met e AVG.

¹⁸⁸ Artikel 38 lid 3 AVG.

¹⁸⁹ Artikel 7:670 lid 10 sub d BW.

¹⁹⁰ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 148.

¹⁹¹ Artikel 35 lid 1 AVG.

¹⁹² Artikel 35 lid 2 AVG.

¹⁹³ Artikel 35 lid 3 sub a tot en met c AVG.

¹⁹⁴ Artikel 35 lid 7 sub a tot en met d AVG.

¹⁹⁵ Artikel 35 lid 8 jo 40 AVG.

¹⁹⁶ Artikel 36 lid 1 AVG.

¹⁹⁷ Artikel 36 lid 2 AVG.

¹⁹⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 154.

Dit houdt in dat de persoonsgegevens terecht zijn gekomen waar deze niet behoren te zijn.¹⁹⁹ Een datalek dient onmiddellijk, of ten minste 72 uur na ontdekking, aan de AP gemeld te worden. De melding is vormvrij, maar bevat ten minste de genomen of te nemen maatregelen, de aard en gevolgen van de inbreuk en de contractgegevens van de verwerkingsverantwoordelijke of FG. Als de organisatie een FG heeft, doet deze de melding aan de AP. Er hoeft geen melding te worden gedaan als het niet waarschijnlijk is dat de inbreuk redelijkerwijs een risico voor betrokkenen met zich meebrengt. Ieder datalek, ongeacht of het dient te worden gemeld, dient te worden gedocumenteerd, inclusief de gevolgen en de genomen maatregelen om dit in de toekomst te voorkomen. Deze documentatieplicht is ontwikkeld zodat de AP kan controleren of datalekken daadwerkelijk gemonitord en opgevolgd worden. Daarnaast dient de verwerkingsverantwoordelijke de betrokkenen op de hoogte te stellen als zich een datalek voordoet waarbij sprake is van een waarschijnlijk hoog risico voor de betrokkenen.²⁰⁰ De mededeling aan de betrokkenen bevat dezelfde aspecten als de mededeling aan de AP. De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om dit in duidelijke en eenvoudige taal te formuleren.²⁰¹ Tot slot kan de AP de verwerkingsverantwoordelijke verplichten om een mededeling aan de betrokkenen te doen, indien dit nog niet is gedaan.²⁰²

3.5 De rechten van de betrokkene

Het transparantiebeginsel vereist dat betrokkenen kunnen achterhalen dat hun persoonsgegevens worden verwerkt en waarom. De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om betrokkenen de gewenste informatie hierover te verstrekken. Daarnaast kent de AVG rechten toe aan de betrokkenen. In deze paragraaf wordt alle rechten van de betrokkenen beschreven.²⁰³

3.5.1 Algemene aspecten

De verwerkingsverantwoordelijke ziet erop toe dat betrokkenen hun rechten kunnen uitoefenen. Om dit te bewerkstelligen, dient de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen nemen zodat de betrokkenen de informatie over hun rechten in een beknopte, transparante, begrijpelijke en eenvoudige, toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangen. De informatie dient kosteloos en zonder vertraging schriftelijk of per e-mail verstrekt te worden. Indien de betrokkene daarom verzoekt, kan de informatie ook mondeling worden verstrekt. Dit is alleen mogelijk als de verwerkingsverantwoordelijke de betrokkene kan identificeren.²⁰⁴ Een verzoek van de betrokkene om informatie of uitoefening van een recht, dient in beginsel binnen een maand te worden gehonoreerd.²⁰⁵ Bij weigering om gevolg te geven aan dergelijke verzoeken, dient de betrokkene hierover geïnformeerd te worden. Hierbij dient vermeld te worden dat de betrokkene het recht heeft om een klacht in te dienen bij de AP of een beroep bij de rechter in te stellen.²⁰⁶

3.5.2 Recht op inzage

De betrokkene heeft het recht om van de verwerkingsverantwoordelijke uitsluitel te krijgen over welke persoonsgegevens worden verwerkt. Als blijkt dat de persoonsgegevens verwerkt worden, dan heeft de betrokkene recht op uitleg over waarom, met welk doel en op welke wijze deze worden verwerkt.²⁰⁷ Daarnaast heeft de betrokkene recht op inzage en een kopie van zijn persoonsgegevens.²⁰⁸ De betrokkene heeft recht op de volgende informatie:

⌘ de verwerkingsdoeleinden;

¹⁹⁹ Artikel 4 definitie 12 AVG.

²⁰⁰ Artikel 34 lid 1 AVG.

²⁰¹ Artikel 34 lid 2 AVG.

²⁰² Artikel 34 lid 2 AVG.

²⁰³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 69.

²⁰⁴ Artikel 12 lid 1 AVG.

²⁰⁵ Artikel 12 lid 5 AVG.

²⁰⁶ Artikel 12 lid 4 AVG.

²⁰⁷ Artikelen 13 en 14 AVG.

²⁰⁸ Artikel 15 jo artikel 20 AVG.

- ⌘ de categorieën persoonsgegevens waar het om gaat;
- ⌘ de (toekomstige) ontvangers van de persoonsgegevens;
- ⌘ de bewaartermijn van de persoonsgegevens (of de criteria voor het vaststellen van deze termijn);
- ⌘ informatie over het bestaan van het recht op rectificatie, verwijdering, beperking en bezwaar;
- ⌘ informatie over het recht om een klacht in te dienen bij de AP;
- ⌘ de bron van de verzamelde persoonsgegevens, indien de persoonsgegevens niet van de betrokkene zijn verkregen;
- ⌘ welke passende waarborgen de verwerkingsverantwoordelijke heeft genomen, indien de gegevens worden verstrekt aan derde landen.²⁰⁹

Tot slot is het recht van inzage ook bedoeld om uitoefening van de rechten van rectificatie, gegevenswissing en beperking mogelijk te maken.²¹⁰

3.5.3 Recht op rectificatie

De betrokkene heeft het recht om de verwerkte persoonsgegevens te laten corrigeren of aan te vullen als blijkt dat de persoonsgegevens onjuist of onvolledig zijn. Het recht op rectificatie is een uitwerking van het beginsel van de juistheid van persoonsgegevens.²¹¹ De verwerkingsverantwoordelijke dient alle redelijke maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de onjuiste persoonsgegevens worden gerectificeerd. Het is daarbij niet relevant wie de fout heeft gemaakt.²¹²

3.5.4 Recht op gegevenswissing

Het recht op gegevenswissing werkt de beginselen van juistheid en opslagbeperking nader uit. Op grond van deze beginselen mogen de persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan nodig is voor het doel van de verwerking.²¹³ Dit recht is aan de betrokkene toegekend om de overbodige persoonsgegevens te wissen. Als de verwerkingsverantwoordelijke het verzoek op gegevenswissing van de betrokkene honoreert en de gegevens wist, dient hij hierover tevens de andere verantwoordelijke op de hoogte te stellen.²¹⁴ De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om zonder onredelijke vertraging binnen een maand gehoor te geven aan dit verzoek, indien:

- ⌘ De persoonsgegevens niet langer nodig zijn voor de doeleinden waarvoor zij zijn verzameld of anderszins verwerkt.
- ⌘ De betrokkene zijn toestemming intrekt en er geen andere rechtsgrond voor de verwerking is.
- ⌘ De betrokkene gebruikmaakt van zijn recht op bezwaar tegen de verwerking en er geen prevalerende dwingende gerechtvaardigde gronden zijn voor de verwerking.
- ⌘ De persoonsgegevens onrechtmatig zijn verwerkt.
- ⌘ De persoonsgegevens dienen gewist te worden om te voldoen aan een wettelijke plicht krachtens het Europees of nationaal recht.
- ⌘ De persoonsgegevens zijn verzameld in verband met een aanbod van diensten van de informatiemaatschappij.²¹⁵

3.5.5 Recht op beperking van de verwerking

Het recht op beperking is enigszins circulair gedefinieerd, als het markeren van opgeslagen persoonsgegevens met als doel de verwerking ervan in de toekomst te beperken.²¹⁶ Dit houdt in dat de betrokkene een tijdelijk slot op de persoonsgegevens wil totdat een bezwaar

²⁰⁹ Artikel 15 lid 1 sub a tot en met h AVG.

²¹⁰ Artikelen 16, 17 en 18 AVG.

²¹¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 89.

²¹² Overweging 39 AVG.

²¹³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 90.

²¹⁴ Artikel 17 lid 2 AVG.

²¹⁵ Artikel 17 lid 1 sub a tot en met f AVG.

²¹⁶ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 95.

²¹⁷ Artikel 4 definitie 3 AVG.

of probleem is opgelost.²¹⁸ Er zijn vier situaties waarin de betrokkene een beperking kan verlangen:

- ⌘ De juistheid van de persoonsgegevens wordt door de betrokkene betwist.
- ⌘ De verwerking is onrechtmatig en de betrokkene verzet zich tegen het wissen van de persoonsgegevens en verzoekt in de plaats daarvan om beperking van het gebruik ervan.
- ⌘ De verwerkingsverantwoordelijke heeft de persoonsgegevens niet meer nodig voor de verwerkingsdoeleinden, maar de betrokkene heeft deze nodig voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering.
- ⌘ De betrokkene heeft bezwaar gemaakt tegen de verwerking. De verwerkingsverantwoordelijke dient te controleren of daartoe gerechtvaardigde gronden bestaan.²¹⁹

Als de verwerking wordt beperkt, houdt dat in dat de verwerkingsverantwoordelijke de verwerking moet staken. De beperking kan worden opgeheven, daarom is opslag van de gegevens wel toegestaan. De verwerkingsverantwoordelijke dient de betrokkene te informeren over het voornemen om de beperking op te heffen. Als de betrokkene het niet eens is met het voornemen om de beperking op te heffen, kan hij alsnog een klacht indienen bij de AP of een voorziening in rechte instellen tegen de verwerkingsverantwoordelijke.²²⁰²²¹

3.5.6 Recht op overdraagbaarheid van gegevens (dataportabiliteit)

Het recht op overdraagbaarheid van gegevens wordt ook het 'recht van dataportabiliteit' genoemd. Hiermee kan de betrokkene een kopie van zijn persoonsgegevens eisen die bruikbaar is bij een andere dienstverlener. Dataportabiliteit is alleen mogelijk als de persoonsgegevens op een manier worden verstrekt waarmee anderen kunnen werken. De verstrekking dient in een gestructureerde, gangbare, machinale (zonder menselijke tussenkomst) leesbare vorm verkregen te worden.²²² Het is voor de verwerkingsverantwoordelijke niet toegestaan om de betrokkenen te hinderen bij de uitoefening van dit recht. Het recht van dataportabiliteit komt de betrokkene alleen toe als de verwerking berust op toestemming van algemene en bijzondere persoonsgegevens, of uitvoering van een overeenkomst of de verwerking via geautomatiseerde procedés wordt verricht.²²³ De betrokkene kan na het gebruikmaken van dit recht nog steeds gebruikmaken van het recht op gegevenswissing.²²⁴ Het recht van dataportabiliteit mag geen afbreuk doen aan de rechten en vrijheden van anderen.²²⁵ De weigering om de persoonsgegevens te verstrekken is alleen toegestaan als er geen andere manier is om de gegevens te verstrekken zonder de rechten van anderen te schaden.²²⁶

3.5.7 Recht van bezwaar

Het recht van bezwaar is bedoeld om een heroverweging vanuit persoonlijke gronden te kunnen afdwingen.²²⁷ De betrokkene kan bezwaar maken tegen de verwerking van zijn persoonsgegevens op grond van het algemeen belang of een eigen gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke.²²⁸ Het bezwaar dient gebaseerd te zijn op de specifieke situatie van de betrokkene. Hij mag dus niet volstaan met algemene of principiële bezwaren tegen de verwerking van zijn gegevens, maar dient specifieke omstandigheden aan te dragen.²²⁹²³⁰ Zodra het bezwaar van de betrokkene ontvangen is, dient de

²¹⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 95.

²¹⁹ Artikel 18 lid 1 sub a tot en met d AVG.

²²⁰ Artikel 79 AVG.

²²¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 97.

²²² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 99.

²²³ Artikel 20 lid 1 sub a en b AVG.

²²⁴ Artikel 20 lid 3 AVG.

²²⁵ Artikel 20 lid 4 AVG.

²²⁶ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 102.

²²⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 103.

²²⁸ Artikel 6 lid 1 punt e en f AVG.

²²⁹ Artikel 21 lid 1 AVG.

²³⁰ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 103.

verwerkingsverantwoordelijke de verwerking te staken. Als de verwerkingsverantwoordelijke kan bewijzen dat zijn dwingende gerechtvaardigde belangen zwaarder wegen dan de belangen of grondrechten en fundamentele vrijheden van de betrokkene, kan het bezwaar gepasseerd worden.²³¹ Wanneer een verwerking is gebaseerd op de grondslag 'toestemming', is bezwaar maken niet mogelijk. De betrokkene kan namelijk zijn toestemming altijd intrekken en hoeft daarbij geen redenen op te geven.

3.6 Autoriteit Persoonsgegevens

In deze paragraaf wordt de toezichthoudende autoriteit beschreven. Daarnaast worden de consequenties en sancties van het niet-naleven van de AVG beschreven.

3.6.1 Bevoegdheden van de AP

Iedere lidstaat is verplicht een toezichthouder in te stellen. Deze toezichthouder dient onafhankelijk de naleving van de AVG en meer in het algemeen de bescherming van de grondrechten van de burger ten aanzien van persoonsgegevens, te controleren.²³² Er is geen overkoepelende Europese toezichthouder. Op grond van art. 6 Uitvoeringswet is en blijft de AP de toezichthoudende autoriteit in Nederland.²³³ De toezichthouder moet bevoegd zijn haar taken en bevoegdheden volstrekt onafhankelijk uit te oefenen. In Nederland wordt dit gewaarborgd doordat de AP als zelfstandig bestuursorgaan ingericht is.²³⁴ Teneinde de onafhankelijkheid te garanderen, mogen leden van de AP niet worden onderworpen aan externe invloeden of instructies. Er is gekozen voor aansluiting bij de Wet op de Rechtelijke Organisatie om de onafhankelijkheid van de leden van de AP te borgen.²³⁵ De AP heeft in beginsel drie bevoegdheden: onderzoeksbevoegdheden, corrigerende bevoegdheden en adviserende bevoegdheden.²³⁶ In het kader van de onderzoeksbevoegdheid is de AP bevoegd om inzage in informatie te vorderen. Daarnaast is de AP bevoegd om toegang te krijgen tot alle bedrijfsruimten, uitrustingen en middelen voor gegevensverwerking.²³⁷ Naast de onderzoeksbevoegdheden heeft de AP ook bevoegdheden om corrigerende maatregelen te nemen, zoals waarschuwingen of stakingsbevelen, maar ook een bevel tot uitvoering van een specifieke plicht (zoals het wissen van gegevens of het informeren van de betrokkenen over een datalek).²³⁸²³⁹ Tevens is de AP bevoegd om een administratieve geldboete op te leggen.²⁴⁰ Tot slot heeft de AP de bevoegdheid om bepaalde adviezen te verstrekken en om certificeringen en gedragscodes goed te keuren of andere adviezen te verstrekken.²⁴¹

3.6.2 Consequenties en sancties van het niet-naleven van de AVG

Het niet-nakomen van een verplichting uit de AVG is krachtens art. 79 een onrechtmatige daad jegens de betrokkene. Dit geldt voor de verwerkingsverantwoordelijke en voor de verwerker. De daadwerkelijke geleden schade kan worden verhaald.²⁴² Een praktisch probleem hierbij is dat schade als gevolg van een onrechtmatige verwerking zeer lastig te kwantificeren is. In de Uitvoeringswet (art. 36, lid 2) is hiertoe bepaald dat een betrokkene, voor nadeel dat niet uit vermogensschade bestaat, een billijke schadevergoeding dient te ontvangen.²⁴³ De verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de schade. Geen aansprakelijkheid bestaat alleen in gevallen van overmacht.²⁴⁴ De verwerker is aansprakelijk voor alle schade veroorzaakt door een specifiek tot hem gerichte verplichting, zoals het inschakelen van een sub-verwerker zonder toestemming, of het niet

²³¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 103.

²³² Artikel 51 lid 1 AVG.

²³³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 210.

²³⁴ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 211.

²³⁵ Artikel 8 Uitvoeringswet.

²³⁶ Artikel 58 lid 1 tot en met 3 AVG.

²³⁷ Artikel 58 lid 1 sub e en f AVG.

²³⁸ Artikel 58 lid 2 AVG.

²³⁹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 227.

²⁴⁰ Artikel 58 lid 2 AVG.

²⁴¹ Artikel 58 lid 3 AVG.

²⁴² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 278.

²⁴³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 278.

²⁴⁴ Artikel 82 lid 3 jo 6:75 BW.

op orde hebben van zijn beveiliging, maar ook voor schade veroorzaakt door handelen buiten de instructies.²⁴⁵

De AP kan een sanctie opleggen aan verwerkingsverantwoordelijken en aan verwerkers, zoals een administratieve geldboete.²⁴⁶ De voorwaarden voor het opleggen van de administratieve geldboeten zijn dat de sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.²⁴⁷ ‘Doeltreffend’ betekent dat het gewenste gedrag (naleving van de AVG) wordt gestimuleerd, ‘evenredig’ betekent dat het niet disproportioneel zwaar (of juist licht) is gezien de overtreding en ‘afschrikkend’ betekent dat ook anderen het gewenste gedrag gaan vertonen. Het Hof van Justitie toetst aan deze beginselen.^{248,249} De AP kan een administratieve geldboeten opleggen aan ondernemingen, overheden en particulieren. Deze administratieve geldboeten wordt aangemerkt als bestuurlijke boete in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.²⁵⁰

De AVG kent twee categorieën overtredingen:

- ⌘ Categorie 1 zijn administratief georiënteerde verplichtingen.²⁵¹ Indien een overtreding uit categorie 1 plaatsvindt, kan de AP een administratieve geldboete van maximaal 10.000.000 euro of 2% van de wereldwijde jaaromzet opleggen.²⁵²
- ⌘ Categorie 2 zijn meer principiële verplichtingen, zoals het verkrijgen van toestemming en doorgifte aan derde landen.²⁵³ Indien een overtreding uit categorie 2 plaatsvindt, kan de AP een administratieve geldboete van maximaal 20.000.000 euro of 4% van de wereldwijde jaaromzet opleggen. De 4% van de wereldwijde jaaromzet wordt alleen toegepast als het bedrag van dit percentage hoger is dan het maximale boetebedrag.²⁵⁴ Daarnaast kan de AP een last onder bestuursdwang opleggen.²⁵⁵

De belangrijkste factoren bij het opleggen van een boete zijn de aard, ernst en duur van de inbreuk.^{256,257} Dit wordt gemeten aan de hand van het aantal getroffen betrokkenen en de door hen geleden schade. Het soort persoonsgegevens is ook een belangrijke factor bij de bepaling van de ernst van de overtreding.²⁵⁸ Als het gaat om bijzondere persoonsgegevens of strafrechtelijke persoonsgegevens, levert dit een boeteverhogende omstandigheid op. Om een prikkel te bieden om zelf zo snel mogelijk schendingen van de AVG te melden, wordt de wijze van ter kennis komen bij de AP als mogelijk boeteverlagende omstandigheid opgenomen.²⁵⁹ Indien de verwerkingsverantwoordelijke opzettelijk of nalatig handelt, levert dit ook een boeteverzwarende omstandigheid op.²⁶⁰

²⁴⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 279.

²⁴⁶ Artikel 83 lid 1 AVG.

²⁴⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 281.

²⁴⁸ Artikel 83 AVG.

²⁴⁹ Artikel 83 AVG.

²⁵⁰ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 282.

²⁵¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 285.

²⁵² Artikel 83 lid 4 jo lid 5 AVG.

²⁵³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 285.

²⁵⁴ Artikel 83 lid 4 jo lid 5 AVG.

²⁵⁵ Artikel 17 Uitvoeringswet.

²⁵⁶ Artikel 83 lid 2 sub a AVG.

²⁵⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 283.

²⁵⁸ Artikel 83 lid 2 sub f AVG.

²⁵⁹ Artikel 83 lid 2 sub g AVG.

²⁶⁰ Artikel 82 lid 2 sub b en lid 3 AVG.

Hoofdstuk 4 Toetsing huidige werkwijze aan de AVG

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: *in hoeverre voldoet Kids Village aan de eisen van de AVG?* Daarnaast wordt getoetst in hoeverre de huidige werkwijze van Kids Village met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van ouders en kinderen voldoet aan de relevante bepalingen uit de AVG. Het hoofdstuk houdt de volgorde van hoofdstuk 3 aan. Allereerst wordt de toepasselijkheid getoetst. Daarna wordt getoetst of de huidige werkwijze van Kids Village volstaat met de materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking. Ook wordt getoetst of de werkwijze van Kids Village de uitoefening van de rechten van ouders mogelijk maakt. Er wordt niet getoetst aan de verantwoordingsplicht, omdat vooraf al bekend was dat Kids Village niet over een privacybeleid beschikt. Ook wordt er niet ingegaan op de verwerkingsregisterplicht, DPIA, meldplicht datalekken, verwerkersovereenkomst en FG, omdat uit hoofdstuk 2 bleek dat Kids Village geen verwerkingsregister heeft opgebouwd, geen DPIA heeft uitgevoerd, niet bekend is met de meldplicht datalekken, niet beschikt over een verwerkersovereenkomst en geen FG heeft aangesteld. Kids Village hoeft volgens de AVG geen DPIA uit te voeren, omdat het geen grootschalige persoonsgegevens verwerkt. Tevens hoeft Kids Village geen verwerkingsregister, omdat Kids Village minder dan 250 medewerkers heeft. Daarnaast hoeft Kids Village volgens de AVG geen verwerkersovereenkomst af te sluiten met een verwerker, omdat Kids Village geen verwerker aan heeft gesteld die ten behoeve van haar verwerkingen verricht. Ook hoeft Kids Village geen FG aan te stellen volgens de AVG, omdat Kids Village geen grote organisatie is.

4.1 Materiële en territoriale toepasselijkheid van de AVG

Allereerst wordt gekeken of de AVG materieel en territoriaal toepasselijk is op Kids Village. Uit hoofdstuk 3 blijkt dat de AVG materieelrechtelijk van toepassing is op de gehele of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, die in een bestand zijn opgenomen, alsmede op de verwerking van persoonsgegevens die in een bestand zijn opgenomen of die bestemd zijn om daarin te worden opgenomen.²⁶¹ Uit de paragrafen 2.2, 2.3 en 2.4 blijkt dat Kids Village algemene en bijzondere persoonsgegevens van ouders en kinderen verwerkt. De ouders en kinderen kunnen meteen geïdentificeerd worden, waardoor er wordt voldaan aan het begrip 'persoonsgegevens' uit de AVG. De verwerking vindt plaats via geheel en gedeeltelijk geautomatiseerde systemen, zoals KOVnet en KIJK! Webbased. De beleidsmedewerker is de verwerkingsverantwoordelijke binnen Kids Village. Tot slot is de AVG territoriaal van toepassing op de gegevensverwerking van alle betrokkenen uit de EU, ook wanneer de verwerkingsverantwoordelijke zich buiten de EU gevestigd is.²⁶² Kids Village is in Nederland gevestigd. De verwerkingen vinden dus plaats binnen de EU. Door de verwerkingen worden Europese burgers geraakt. Op grond van het bovenstaande is de AVG materieel en territoriaal van toepassing op Kids Village.

4.2 Materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking

In deze paragraaf wordt de huidige werkwijze van Kids Village kort getoetst aan het doelbindingsbeginsel, omdat de andere beginselen verdere uitwerkingen zijn van de bepalingen van de AVG die aan bod komen. Daarnaast worden de rechtmatigheidsgrondslagen, proportionaliteit, subsidiariteit en verwerking van bijzondere persoonsgegevens getoetst. Ook worden de beveiligingsmaatregelen en de bewaartermijn getoetst. Er wordt afgesloten met een toetsing van de rechten van de ouders.

4.2.1 Beginsel van doelbinding

Volgens het doelbindingsbeginsel mag de verwerking alleen gebeuren voor specifieke en

²⁶¹ Artikel 2 lid 1 AVG.

²⁶² Artikel 3 lid 1 AVG.

gerechtvaardigde doeleinden, die zijn vastgesteld en omschreven voordat men begint met de verwerking, of voor andere doelen die daarmee verenigbaar zijn.²⁶³ Uit paragraaf 2.1 blijkt dat Kids Village persoonsgegevens verwerkt met als doel een nauwkeurige, concrete en efficiënte dienstverlening te bieden aan de ouders en kinderen. Tijdens het interview met de beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke) van Kids Village is dit doel kenbaar gemaakt. Het doel is niet schriftelijk vastgelegd. Dit betekent dat Kids Village een ongeschreven doeleinde gebruikt. Op grond van art. 5 lid 1 sub d AVG moeten de persoonsgegevens volgens welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld. Het doel van Kids Village is niet schriftelijk vastgesteld, waardoor het doel niet voldoet aan de elementen “uitdrukkelijk omschreven” en “welbepaald”. De verwerking mag daarnaast alleen plaatsvinden met een gerechtvaardigd doeleinde. De verwerking dient te voldoen aan een rechtmatigheidsgrondslag en Kids Village dient een reden te omschrijven die de inperking van het recht op privacy van de ouders en het kind rechtvaardigt. Het doel is gerechtvaardigd, omdat Kids Village de persoonsgegevens nodig heeft om een nauwkeurige, concrete en efficiënte dienstverlening te bieden aan de ouders en kinderen. De dienstverlening ontstaat na het tekenen van de plaatsingsovereenkomst tussen de ouders en Kids Village. Daarnaast mogen de persoonsgegevens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt.²⁶⁴ In hoofdstuk 2 bleek dat Kids Village de persoonsgegevens uitsluitend verwerkt met als doel een nauwkeurige, concrete en efficiënte dienstverlening te bieden aan de ouders en kinderen. Er zijn dus geen andere doeleinden, waardoor er geen sprake is van onverenigbaar gebruik van persoonsgegevens. Wel dient Kids Village het doel schriftelijk vast te stellen, zodat het doel voldoet aan de elementen “uitdrukkelijk omschreven” en “welbepaald”.

4.2.2 De voorwaarde voor rechtmatige verwerking

De verwerking van persoonsgegevens is alleen rechtmatig indien er aan ten minste een van de zes rechtmatigheidsgrondslagen uit art 6 lid 1 AVG is voldaan. Uit hoofdstuk twee blijkt dat er een data-inventarisatie is verricht. Uit de data-inventarisatie is gebleken dat Kids Village de persoonsgegevens verwerkt op grond drie rechtmatigheidsgrondslagen uit de AVG. Deze worden hieronder behandeld.

Verwerking op grond van toestemming

Toestemming is iedere vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting waarmee de ouders aanvaarden dat hun persoonsgegevens en die van het kind worden verwerkt.²⁶⁵ Uit hoofdstuk twee blijkt dat de persoonsgegevens verwerkt worden op grond van de gegeven toestemming van de ouders. Doordat de ouders een plaatsingsovereenkomst tekenen om hun kind te plaatsen bij Kids Village, hebben zij een actieve handeling verricht waaruit blijkt dat zij akkoord gaan met alle noodzakelijke handelingen die gepaard gaan met de uitvoering van de plaatsingsovereenkomst. De AVG vereist dat Kids Village kan bewijzen dat de toestemming van de ouders daadwerkelijk verkregen is en dat de ouders goed geïnformeerd zijn over de verwerking van persoonsgegevens. Uit de data-inventarisatie en de analyse van de plaatsingsovereenkomst is gebleken dat Kids Village de ouders niet expliciet om toestemming vraagt voor de verwerking van persoonsgegevens. Kids Village kan hierdoor op geen enkele wijze bewijzen dat de toestemming van de ouders daadwerkelijk is verkregen. Kids Village verwerkt de persoonsgegevens op grond van verwerking op grond van toestemming, zoals bedoeld in art. 6 lid 1 sub a AVG. De toestemming wordt niet gevraagd aan de ouders zoals vereist is op grond van de AVG. Kids Village dient toestemming te vragen aan de ouders, zoals vereist op grond van de AVG.

²⁶³ Artikel 5 lid 1 sub b jo artikel 89 lid 1 AVG.

²⁶⁴ Artikel 5 lid 1 sub b AVG.

²⁶⁵ Artikel 4 definitie 11 AVG.

²⁶⁶ Artikel 7 lid 4 AVG.

Verwerking op grond van een overeenkomst

De verwerking van persoonsgegevens van ouders en kinderen binnen Kids Village is noodzakelijk om uitvoering te geven aan de plaatsingsovereenkomst. De plaatsingsovereenkomst is gesloten tussen de ouders en Kids Village. Zonder verwerking van de persoonsgegevens kan de plaatsingsovereenkomst die gesloten is onvolledig of onjuist nagekomen worden. Op grond van bovenstaande wordt aan het noodzakelijkheidscriterium uit de AVG voldaan.²⁶⁷ Hierdoor is er ook voldaan aan de rechtmatigheidsgrondslag 'verwerking op grond van een overeenkomst', zoals bedoeld in art. 6 lid 1 sub b AVG.

Verwerking op grond van een wettelijke verplichting

Een derde rechtmatigheidsgrondslag is wanneer Kids Village wettelijk verplicht is om de verwerking van persoonsgegevens uit te voeren. De wettelijke verplichting moet worden gevonden in het Europees of nationaal recht.^{268,269} Uit hoofdstuk 2 blijkt dat Kids Village de persoonsgegevens verwerkt, omdat deze gegevens noodzakelijk zijn om aan haar administratieplicht te voldoen.²⁷⁰ Op grond van art. 6 lid 1 sub c AVG is de verwerking van persoonsgegevens op grond van een wettelijke plicht gerechtvaardigd. De wettelijke plicht omvat de volgende gegevens: een overzicht van alle ingeschreven kinderen, vermeldende per kind: naam, geboortedatum, adres, postcode, woonplaats, telefoonnummer en het adres van de ouders en afschriften van alle met ouders overeengekomen schriftelijke overeenkomsten, vermeldende per overeenkomst: de soort kinderopvang waarop de overeenkomst betrekking heeft, de voor die kinderopvang te betalen prijs per uur, naam, geboortedatum en adres van het kind, het aantal uren kinderopvang per jaar en de duur van de overeenkomst. Op grond van het bovenstaande is voldaan aan de rechtmatigheidsgrondslag 'verwerking op grond van een wettelijke verplichting', zoals bedoeld in art. 6 lid 1 sub c AVG. Tot slot is de verwerking van persoonsgegevens van ouders en kinderen rechtmatig, omdat volledig voldaan is aan de rechtmatigheidsgrondslagen uit art. 6 lid 1 sub b en c AVG. Echter, aan de rechtmatigheidsgrondslag uit art. 6 lid 1 sub a AVG is door Kids Village niet volledig voldaan, omdat Kids Village de ouders niet expliciet om toestemming vraagt voor de verwerking van persoonsgegevens. Kids Village dient de ouders expliciet om toestemming te vragen voor de verwerking van persoonsgegevens.

4.2.3 Beginsel van subsidiariteit en proportionaliteit

Op grond van vaste jurisprudentie van art. 8 EVRM dienen de bovenstaande rechtmatigheidsgronden getoetst te worden aan de zwaarwegende beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit.²⁷¹ Ten eerste dient Kids Village na te gaan of de verwerkingsdoeleinden in redelijkheid niet op een andere nadelige wijze kunnen worden verwezenlijkt ten opzichte van de ouders (subsidiariteitsbeginsel). Ten tweede dient Kids Village na te gaan of de inbreuk op de belangen van de ouders en kinderen niet onevenredig is in verhouding tot de verwerkingsdoeleinden (proportionaliteitsbeginsel).²⁷² Uit paragraaf 2.6.1 en uit het interview met de beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke) van Kids Village is gebleken dat persoonsgegevens alleen verwerkt worden als dit noodzakelijk is. Kids Village acht de verwerking noodzakelijk, om haar doel, een nauwkeurige, concrete en efficiënte dienstverlening te bieden aan de ouders en kinderen, te verwezenlijken. Daarnaast acht Kids Village de verwerking noodzakelijk om aan haar wettelijke administratieve verplichting te kunnen voldoen.²⁷³ Er zijn geen andere manieren beschikbaar

²⁶⁷ Artikel 6 lid 1 sub b AVG.

²⁶⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 44.

²⁶⁹ Artikel 6 lid 1 sub c AVG.

²⁷⁰ Artikel 11 lid 2 sub f en g Regeling Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen.

²⁷¹ HR 9 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ8097, r.o. 4.5, 4.7 & 4.8.

²⁷² Leidraad Wet bescherming Persoonsgegevens, Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl (zoek op Documenten, Leidraad Wet bescherming persoonsgegevens).

²⁷³ Artikel 11 lid 2 sub f en g Regeling Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen.

om de verwerkingsdoeleinden te verwezenlijken, omdat uit paragraaf 2.6.1, het interview en de documentanalyse, blijkt dat Kids Village zo min mogelijk persoonsgegevens wil verwerken.

4.2.4 De verwerking van bijzondere persoonsgegevens

De verwerking van bijzondere persoonsgegevens is verboden, tenzij de AVG een uitzondering maakt, en dan alleen binnen de grenzen van die uitzondering²⁷⁴

Uit paragraaf 2.4 blijkt dat Kids Village bijzondere persoonsgegevens over de gezondheid en religieuze of levensbeschouwelijke opvattingen verwerkt om haar dienstverlening nauwkeurig, concreet en efficiënt uit te voeren. De genoemde persoonsgegevens zijn bijzondere persoonsgegevens in de zin van art. 9 AVG en zijn in beginsel verboden, tenzij de AVG hierop een uitzondering maakt. De eerste en meest voorkomende uitzondering op het verbod om bijzondere persoonsgegevens te verwerken, is de uitdrukkelijke toestemming van de ouders. De uitzonderingen staan vermeld in art. 9 lid 2 en 3 AVG. In verband met dit onderzoek is het van belang dat de verwerking van bijzondere persoonsgegevens op grond van een uitdrukkelijke toestemming plaatsvindt. Doordat de ouders het inschrijfformulier en het intakeformulier invullen en de plaatsingsovereenkomst ondertekenen, verstrekken zij zelf hun persoonsgegevens. Het zelf verstrekken van persoonsgegevens en het ondertekenen van de plaatsingsovereenkomst wordt in dit geval door Kids Village gezien als een uitdrukkelijke toestemming. Hierdoor verrichten de ouders een actieve handeling, waarbij de wilsuiting gericht is op het akkoord gaan met handelingen die noodzakelijk zijn om de overeenkomst uit te voeren zoals beschreven is in paragraaf 4.2.2. Materieel gezien levert dit de rechtmatigheidsgrondslag 'toestemming voor de verwerking op', zoals bedoeld in art. 6 lid 1 sub a AVG.

Uit hoofdstuk 2 blijkt dat de ouders in de plaatsingsovereenkomst niet om toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens worden gevraagd. De AVG verplicht Kids Village om de toestemmingsclausule concreet, duidelijk en eenvoudig te formuleren. Daarnaast wordt in de AVG benadrukt dat Kids Village moet kunnen bewijzen dat de ouders toestemming hebben gegeven voor de verwerking van hun persoonsgegevens en die van het kind. De bewijslast voor de vraag of de toestemming is verkregen ligt bij Kids Village. Kortom, Kids Village verwerkt bijzondere persoonsgegevens op grond van toestemming voor de werking. Kids Village kan momenteel niet bewijzen dat deze toestemming is verkregen, omdat in de plaatsingsovereenkomst de toestemmingsclausule ontbreekt.

4.2.5 Beveiliging van persoonsgegevens

Vanuit het algemene behoorlijkheidsbeginsel en het integriteits- en vertrouwelijkheidsbeginsel, is het van belang dat Kids Village passende technische en organisatorische maatregelen neemt ter beveiliging van persoonsgegevens tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking.²⁷⁵ Uit hoofdstuk 2 blijkt dat Kids Village passende organisatorische maatregelen treft. Organisatorische maatregelen betreffen regelingen met menselijk toezicht. Uit paragraaf 2.6.1 blijkt namelijk dat Kids Village de papieren kinderdossiers op alfabetische volgorde opbergt in een afgesloten dossierkast op de werkkamer van de beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke). De beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke) is de enige persoon die toegang heeft tot de afgesloten dossierkast. Als de beleidsmedewerker er niet meer is, is de directrice van Kids Village de verwerkingsverantwoordelijke en heeft zij toegang tot de afgesloten dossierkast. Zij beschikt dan over de sleutel van de dossierkast. Daarnaast blijkt uit paragraaf 2.6 dat Kids Village technische maatregelen heeft getroffen. Technische maatregelen zijn alle maatregelen die zonder menselijk ingrijpen een beveiligings- of toegangsaspect afdwingen.²⁷⁷ Voorbeelden hiervan zijn logging, virusscanners, software

²⁷⁴ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 56.

²⁷⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 138.

²⁷⁶ Artikel 24 lid 1 AVG.

²⁷⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 117.

tegen malware-aanvallen, maar ook een toegangscontrole via gebruikersnaam en wachtwoord.²⁷⁸ Kids Village maakt gebruik van KOVnet om de facturatie te regelen. De beleidsmedewerker is de enige persoon binnen Kids Village die een inlogaccount heeft om in te loggen op KOVnet en die gebruik kan maken van dit programma. Naast de licentie voor KOVnet, beschikt Kids Village ook over een licentie om gebruik te kunnen maken van KIJK! Webbased. Dit is een onderwijs-toepassing, waarin alle observatie-aantekeningen en ontwikkelingen worden geregistreerd. De beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke) is geautoriseerd om dit programma volledig te gebruiken. Ook hier geldt dat als de beleidsmedewerker er niet meer is, de directrice van Kids Village het programma KOVnet en KIJK! Webbased als enige kan gebruiken. De pedagogische medewerkers van Kids Village zijn alleen geautoriseerd om nieuwe observatie-aantekeningen toe te voegen. Bij de digitale systemen KOVnet en KIJK! Webbased, waarmee alle verwerkingen worden verricht, zorgt de beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke) van Kids Village ervoor dat er binnen Kids Village gebruik wordt gemaakt van een beveiligde verbinding. De beveiligde verbinding is HTTPS.²⁷⁹ Daarnaast beschikt Kids Village ook over een McAfee LiveSafe antivirusprogramma.²⁸⁰ Dit programma is geïnstalleerd op alle computers binnen Kids Village om alle bestanden, netwerken en systemen te beschermen tegen virussen en malware.²⁸¹ Kids Village heeft de passende organisatorische en technische maatregelen genomen ter beveiliging van persoonsgegevens tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking.

Privacy by Design en Privacy by Default

Privacy by design houdt in dat de voor verwerking gebruikte mechanismen zo zijn ontworpen dat zij zo veel mogelijk rekening houden met de privacy van betrokkenen en de vereisten uit de AVG.²⁸² Uit hoofdstuk 2 blijkt dat privacy by design door Kids Village wordt toegepast, omdat Kids Village zo veel mogelijk rekening houdt met de privacy van betrokkenen door vooraf nagedacht te hebben over hoe de persoonsgegevens en systemen beveiligd kunnen worden. In de gegevensverwerking is er sprake van privacy by default wanneer de standaardinstellingen zo zijn gekozen dat de privacy maximaal wordt geborgd.²⁸³ Ook blijkt uit hoofdstuk 2 dat privacy by default wordt toegepast door Kids Village, omdat de bevoegdheidsverdeling zodanig is ingericht dat alleen de beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke) toegang heeft tot alle systemen en verwerkingen. Hierdoor worden de persoonsgegevens niet onnodig blootgesteld aan anderen en kan er op geen enkele manier onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens plaatsvinden.

4.2.6 Bewaartermijn

Het beginsel van opslagbeperking uit de AVG dient ervoor te zorgen dat persoonsgegevens niet langer worden bewaard door Kids Village dan noodzakelijk is voor de verwerking.^{284 285} Binnen Kids Village worden de persoonsgegevens van de ouders en het kind nooit langer dan noodzakelijk is voor de uitvoering van de plaatsingsovereenkomst, bewaard. De plaatsingsovereenkomst vervalt zodra het kind de leeftijd van vier jaar heeft bereikt. Als de plaatsingsovereenkomst is vervallen, kunnen de ouders er voor kiezen om het kind te plaatsen op de BSO binnen Kids Village. De ouders dienen hiervoor met de beleidsmedewerker een BSO-plaatsingsovereenkomst te sluiten. De BSO-plaatsingsovereenkomst eindigt zodra het kind de basisschool verlaat.²⁸⁶ Uit paragraaf 2.7 blijkt dat de persoonsgegevens van de ouders en het kind drie jaar nadat het kind officieel is uitgeschreven bij Kids Village, vernietigd worden. Op grond van art.18 lid 4 Handreiking

²⁷⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 117.

²⁷⁹ 'Wat is HTTPS', SSL, www.ssl.nu (zoek op *Wat is HTTPS*).

²⁸⁰ 'Index', www.mcafee.com (zoek op *index*).

²⁸¹ 'Index', www.mcafee.com (zoek op *index*).

²⁸² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 120.

²⁸³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 120.

²⁸⁴ Artikel 5 lid 1 sub e AVG.

²⁸⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 42.

²⁸⁶ Bijlage 1 'Interview met beleidsmedewerker Kids Village'.

Vrijstellingsbesluit Kinderopvang moeten de persoonsgegevens van ouders of kinderen die verwerkt worden binnen een kinderopvang, uiterlijk twee jaar nadat de opvang is beëindigd worden verwijderd.²⁸⁷ Op deze vrijstelling is geen uitzondering. Dit betekent dat Kids Village de maximale bewaartermijn van twee jaar, zoals bedoeld in art.18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang, overschrijdt met een jaar. Uit hoofdstuk drie blijkt dat Kids Village niet mag afwijken van art. 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang. Hierdoor wordt niet voldaan aan het beginsel van opslagbeperking en art.18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang.

4.2.7 De rechten van de betrokkene

Het transparantiebeginsel uit de AVG vereist dat de ouders kunnen achterhalen dat hun persoonsgegevens en die van hun kinderen worden verwerkt door Kids Village en waarom deze worden verwerkt. Daarnaast kent de AVG op grond van dat beginsel de ouders sterke rechten toe. Kids Village is verplicht om mogelijk te maken dat ouders deze rechten uit kunnen oefenen en dient hen de gewenste informatie te verstrekken.²⁸⁸²⁸⁹ Om dit te bewerkstelligen dient de beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke) passende maatregelen te nemen, zodat de ouders informatie over hun rechten in een beknopte, transparante, begrijpelijke, eenvoudige en toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal schriftelijk of elektronisch ontvangen. De ouders hebben volgens de AVG het recht op informatie en inzage, recht op rectificatie, recht op gegevenswissing, recht op beperking van de verwerking, recht op overdraagbaarheid van gegevens (dataportabiliteit) en het recht op bezwaar. Uit paragraaf 2.8 blijkt dat de beleidsmedewerker (verwerkingsverantwoordelijke) tijdens het intakegesprek de bewaarkaart aan de ouders overhandigt. Op de bewaarkaart staat het recht die de ouders kunnen uitoefenen op Kids Village. Het recht dat op de bewaarkaart staat vermeld, is het klachtrecht binnen de zorgsector. De ouders worden niet geïnformeerd over hun rechten die voortvloeien uit de AVG. Op grond van de AVG dient Kids Village aan te kunnen tonen dat zij de ouders informeert over hun rechten en het mogelijk maakt deze rechten uit te laten oefenen door de ouders. Kids Village komt tekort in het schriftelijk informeren van de ouders. Kids Village kan momenteel niet aantonen dat zij de ouders informeert over hun rechten en dat zij het hen mogelijk maakt deze rechten uit te oefenen.

Recht op overdraagbaarheid van gegevens (dataportabiliteit)

Kids Village maakt het recht op overdraagbaarheid van gegevens (dataportabiliteit) mogelijk. Uit paragraaf 2.7 blijkt dat de persoonsgegevens en de gegevens over de ontwikkeling van het kind worden overgedragen aan de gewenste basisschool, door middel van het overdrachtsformulier Voorschoolse Opvang Basisschool Gemeente Helmond. Deze overdracht vindt alleen plaats indien de ouders hiervoor toestemming hebben gegeven. Het overdrachtsformulier wordt door Kids Village gebruikt, zodat de ouders niet zelf de persoons- en ontwikkelingsgegevens van het kind hoeven over te dragen aan de gewenste basisschool.

²⁸⁷ Artikel 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit, Autoriteit Persoonsgegevens, www.autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op *Vrijstellingsbesluit Kinderopvang*).

²⁸⁸ Artikel 12 lid 1 AVG.

²⁸⁹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 69.

Hoofdstuk 5 Interview met kinderdagverblijf Fesa

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: *op welke wijze zorgt Fesa ervoor dat haar privacybeleid voldoet aan de AVG?* Het antwoord is gebaseerd op een interview dat afgenomen is met de directrice van Fesa. Fesa is een kleinschalig kinderdagverblijf dat vergelijkbaar is met Kids Village. Mw. Djozovic gaf tijdens het interview aan dat het privacybeleid van belang is om als kinderdagverblijf aan de AVG te voldoen. Doordat mw. Djozovic geen jurist in dienst heeft, heeft zij het privacybeleid voor Fesa zelf gemaakt. Allereerst heeft zij de onderzoeksresultaten van het afstudeerrapport van mw. Seferovic, gebruikt om te controleren wat de eisen zijn voor het privacybeleid. Ook heeft mw. Djozovic de AVG geraadpleegd om te controleren wat alle eisen zijn voor het privacybeleid. Tevens heeft zij het privacybeleid van verschillende kinderopvangcentra bekeken en vergeleken met het privacybeleid van Fesa.²⁹⁰

Deadline

Mw. Djozovic heeft tussen december 2017 en januari 2018 een concept-privacybeleid gemaakt. Eind januari 2018 was het concept-privacybeleid van Fesa af. Vervolgens heeft mw. Djozovic in februari het privacybeleid aangepast, nadat ze een tip had gekregen van een andere kinderopvang. Eind maart 2018 was het privacybeleid compleet. De deadline van Fesa was 10 april 2018. Uiteindelijk was het privacybeleid van Fesa op 27 maart 2018 af.

Functionaris gegevensbescherming

Tijdens het interview gaf mw. Djozovic aan dat zij een FG gaat aanstellen, om te controleren of het privacybeleid binnen Fesa wordt gewaarborgd. Ook gaat de FG controleren of iedereen binnen Fesa zich aan alle relevante bepalingen uit de AVG houdt. Daarnaast zal de FG mw. Djozovic adviseren over alle veranderingen en regels omtrent de privacywetgeving waar Fesa aan dient te voldoen.²⁹¹

Privacybeleid

Bij het opstellen van het privacybeleid was mw. Djozovic bang dat ze belangrijke details van de AVG zou vergeten. Daarom heeft zij regelmatig haar privacybeleid getoetst aan de relevante bepalingen uit de AVG. Het privacybeleid was in het begin te algemeen. Een tip van een andere kinderopvang was om het privacybeleid meer op Fesa toe te spitsen. Door deze tip heeft mw. Djozovic het privacybeleid concreter gemaakt.

Publicatie

Het privacybeleid van Fesa wordt op 25 mei 2018 door mw. Djozovic gepubliceerd op de website van Fesa. Er wordt ook een privacybeleid toegevoegd aan de plaatsingsovereenkomst van Fesa, zodat de ouders deze kunnen raadplegen. De ouders kunnen dan ook in het privacybeleid terugzien welke rechten zij hebben en welke rechten zij kunnen uitoefenen.²⁹²

Tip

Een tip die mw. Djozovic aan Kids Village wil geven, is om het privacybeleid van Kids Village zoveel mogelijk toe te spitsen op Kids Village, zodat het voor iedere lezer concreet en duidelijk is.²⁹³

²⁹⁰ Bijlage 7 'Interview directrice Fesa'.

²⁹¹ Bijlage 7 'Interview directrice Fesa'.

²⁹² Bijlage 7 'Interview directrice Fesa'.

²⁹³ Bijlage 7 'Interview directrice Fesa'.

Hoofdstuk 6 Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de centrale vraag die ten grondslag ligt aan dit onderzoek. De centrale vraag luidde: *welke juridische en praktijkgerichte aanbevelingen kunnen worden gedaan aan Kids Village om ervoor te zorgen dat de werkwijze met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van ouders en kinderen voor 25 mei 2018 in overeenstemming is met de AVG?*

De conclusie wordt hieronder beschreven, samen met de bijbehorende aanbevelingen. Eerst wordt een algemene conclusie getrokken, met betrekking tot de gegevensverwerking binnen Kids Village. Daarna worden de specifieke conclusie en aanbevelingen die gericht zijn op de bepalingen uit de AVG beschreven. Tot slot wordt een conclusie en aanbeveling beschreven die voortvloeit uit het interview met de directrice van Fesa.

6.1 Algemene conclusie

Uit het onderzoek is gebleken dat Kids Village geen verwerkingsregister heeft opgebouwd, geen DPIA heeft uitgevoerd, niet bekend is met de meldplicht datalekken, niet beschikt over een verwerkersovereenkomst en geen FG heeft aangesteld. Kids Village hoeft volgens de AVG geen DPIA uit te voeren, omdat Kids Village geen grootschalige persoonsgegevens verwerkt. Tevens hoeft Kids Village geen verwerkingsregister bij te houden, omdat Kids Village minder dan 250 medewerkers heeft. Daarnaast hoeft Kids Village volgens de AVG geen verwerkersovereenkomst af te sluiten met een verwerker, omdat Kids Village geen verwerker aan heeft gesteld. Ook hoeft Kids Village geen FG aan te stellen volgens de AVG, omdat Kids Village geen grote organisatie is. Hieronder volgen drie algemene aanbevelingen voor Kids Village.

6.1.1 Algemene aanbevelingen

Aanbeveling 1 Het verwerkingsregister

Om alle verwerkingsactiviteiten bij te houden die onder de verantwoordelijkheid van Kids Village hebben plaatsgevonden, dient Kids Village een verwerkingsregister bij te houden. Doordat Kids Village minder dan 250 medewerkers heeft, is Kids Village vrijgesteld van het bijhouden van een verwerkingsregister. Toch wordt aanbevolen om een verwerkingsregister bij te houden, omdat de verwerking van persoonsgegevens van ouders en kinderen een groot risico voor de ouders en kinderen oplevert. Dit risico wordt veroorzaakt doordat de verwerking binnen Kids Village structureel plaatsvindt. Hierdoor is de kans groter dat de persoonsgegevens terechtkomen bij derden (datalek). De ouders en kinderen lopen dus het risico dat hun persoonsgegevens bij derden terechtkomen. In het verwerkingsregister dient het volgende opgenomen te worden: de verwerkingsdoeleinden, de voorgenomen bewaartermijn, de categorieën van betrokkenen, de categorieën van persoonsgegevens, de categorieën van ontvangers en de technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen.

Aanbeveling 2 Meldplicht datalekken

Kids Village beveiligt de persoonsgegevens op een correcte manier. Kids Village beveiligt de persoonsgegevens op een correcte manier, omdat zij de juiste organisatorische en technische maatregelen neemt. Toch wordt aanbevolen om bewustwording van de meldplicht datalekken te stimuleren. Dit wordt aanbevolen, omdat een datalek sneller kan plaatsvinden door de maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. De bewustwording kan worden gestimuleerd door een stappenplan te maken, waarin staat vermeld wanneer er sprake is van een datalek, bij wie een datalek gemeld moet worden, waarom een datalek gemeld moet worden en wat er exact gedaan moet worden door Kids Village bij de constatering van een datalek.

Aanbeveling 3 Aanstellen van een FG

Volgens de AVG is Kids Village niet verplicht om een FG aan te stellen. Doordat er binnen Kids Village weinig kennis is over de AVG en andere privacywetgeving, wordt er aanbevolen om een FG aan te stellen. De AVG dient nageleefd te worden. De FG zal Kids Village adviseren, ondersteunen en informeren over alle verplichte bepalingen uit de AVG en naleving van de AVG. Daarnaast zal de FG Kids Village adviseren, ondersteunen en informeren over andere privacywetgeving. Op deze wijze is Kids Village altijd up-to-date en is de kans op niet-naleven van de AVG klein.

6.2 Specifieke conclusies en aanbevelingen

De werkwijze van Kids Village voldoet op verschillende gebieden niet aan de AVG. Het gaat hierbij vooral over het niet voldoen aan het doelbindingsbeginsel, het niet voldoen aan de voorwaarde voor rechtmatige verwerking, het niet voldoen aan het beginsel van opslagbeperking en art.18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang en het niet voldoen aan het transparantiebeginsel.

6.2.1 Beginsel van doelbinding

Conclusie

Er is een data-inventarisatie uitgevoerd om de werkwijze binnen Kids Village met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van ouders en kinderen in kaart te brengen. Het interview en de documentanalyse hebben plaatsgevonden, omdat het op geen andere manier mogelijk was om de werkwijze van Kids Village te achterhalen vanwege het ontbreken van een privacybeleid. Uit de data-inventarisatie is gebleken dat de beleidsmedewerker verantwoordelijk is voor de verwerking van de persoonsgegevens binnen Kids Village. Het doel van de gegevensverwerking is om een nauwkeurige, concrete en efficiënte dienstverlening te bieden aan de ouders en kinderen. Op grond van het doelbindingsbeginsel dienen de persoonsgegevens volgens welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden te worden verzameld. Het doel van Kids Village is niet schriftelijk vastgesteld, waardoor het doel niet voldoet aan de elementen "uitdrukkelijk omschreven" en "welbepaald".

Aanbeveling 4

Op grond van bovenstaande wordt aan Kids Village aanbevolen om het doel schriftelijk vast te stellen in een privacybeleid. Kids Village kan bijvoorbeeld de volgende zin gebruiken: "de persoonsgegevens worden verwerkt en verzameld om een nauwkeurige, concrete en efficiënte dienstverlening te bieden."

Aanbeveling 5

Kids Village beschikt niet over een privacybeleid. Om te voldoen aan het transparantiebeginsel en de verantwoordingsplicht, dient Kids Village een privacybeleid op te stellen. Kids Village kan aan de beginselen van doelbinding en transparantie en de verantwoordingsplicht voldoen, door de volgende elementen in het privacybeleid op te nemen:

- het doel van de verwerking;
- wie de verwerkingsverantwoordelijk is;
- de rechtmatigheidsgrondslagen van iedere verwerking;
- een omschrijving van de passende technische en organisatorische maatregelen die getroffen zijn;
- een omschrijving van de rechten van de ouders en op welke wijze de ouders hun rechten kunnen uitoefenen.

Kids Village dient het privacybeleid na te leven en de werking hiervan kan geëvalueerd en

geactualiseerd worden. Door het privacybeleid stelselmatig te evalueren en actualiseren, kan worden aangetoond dat Kids Village de maatschappelijke en technologische ontwikkelingen bijhoudt. Daarnaast kan Kids Village aantonen dat zij aan de verplichte bepalingen uit de AVG voldoet. Het privacybeleid is ook een verlichting van de bewijslast die op Kids Village rust.

6.2.2 Materiële normen voor rechtmatige gegevensverwerking en de verwerking van bijzondere persoonsgegevens

Conclusie

Kids Village houdt papieren kinderdossiers bij. Om misbruik van persoonsgegevens te voorkomen, worden de kinderdossiers niet gedigitaliseerd. Door de kinderdossiers niet te digitaliseren worden er minder persoonsgegevens verwerkt. De beleidsmedewerker wil namelijk zo min mogelijk persoonsgegevens verwerken en verwerkt alleen de persoonsgegevens indien het noodzakelijk is. De verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van de plaatsingsovereenkomst. De kinderdossiers worden door Kids Village bijgehouden, omdat Kids Village op grond art.11 van de Regeling Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen verplicht is om een administratie bij te houden. Op basis van de voornoemde wet is de GGD de toezichthoudende autoriteit en is deze bevoegd om te controleren of de administratie binnen Kids Village daadwerkelijk wordt bijgehouden. Kids Village verwerkt de persoonsgegevens om de plaatsingsovereenkomst goed te kunnen uitvoeren. De persoonsgegevens die verwerkt worden om aan de wettelijke administratieplicht te voldoen en om uitvoering te geven aan de plaatsingsovereenkomst, zijn gerechtvaardigd op grond van art. 6 lid 1 sub b en c AVG. Op grond van de AVG dienen de ouders schriftelijk geïnformeerd te worden over de verwerking. Daarnaast moet er op grond van de AVG toestemming worden gevraagd aan de ouders om de persoonsgegevens te verwerken. Kids Village informeert de ouders niet schriftelijk over de verwerking. Ook vraagt Kids Village geen toestemming aan de ouders om de persoonsgegevens te verwerken. Dit dient Kids Village op grond van de AVG wel te doen.

Tevens is gebleken dat Kids Village persoonsgegevens verwerkt op grond van toestemming van de ouders. Volgens de AVG dient de toestemming uitdrukkelijk te zijn gegeven. Uit het praktijkonderzoek is gebleken dat doordat de ouders het inschrijfformulier en het intakeformulier invullen en de plaatsingsovereenkomst ondertekenen, zij zelf hun persoonsgegevens verstrekken. Dit is echter niet voldoende om aan te kunnen tonen aan de AP of aan de ouders dat de toestemming daadwerkelijk verkregen is. De verwerking van bijzondere persoonsgegevens is in beginsel verboden, tenzij de ouders uitdrukkelijk toestemming hebben gegeven. Kids Village verwerkt de bijzondere persoonsgegevens over de religieuze of levensbeschouwelijke opvattingen en de gezondheidsgegevens van het kind. Kids Village vindt het noodzakelijk om hier kennis van te hebben om op deze wijze de gezondheidsrisico's van het kind in kaart te brengen. Daarnaast acht Kids Village het noodzakelijk, zodat religieuze of levensbeschouwelijke opvattingen kunnen worden gerespecteerd binnen Kids Village. Er dient schriftelijk uitdrukkelijke toestemming verkregen te worden door de ouders. Dit wordt niet gedaan. Hierdoor berusten de verwerkingen binnen Kids Village niet op grond van toestemming.

Aanbeveling 6

Op grond van het bovenstaande wordt er aan Kids Village aanbevolen om de volgende toestemmingsclausule op te nemen in het inschrijfformulier, intakeformulier en de plaatsingsovereenkomst:

“Door dit (inschrijfformulier) (intakeformulier) (plaatsingsovereenkomst) in te vullen en te ondertekenen, gaat u akkoord met de verwerking van de algemene en bijzondere persoonsgegevens van u en uw kind.”

6.2.3 Beveiliging van persoonsgegevens en de bewaartermijn

Conclusie

Wanneer de persoonsgegevens zijn verzameld door middel van het inschrijfformulier, het intakeformulier, de plaatsingsovereenkomst en de observatieverslagen, start de verwerking van de persoonsgegevens binnen Kids Village. Bij de plaatsing van het kind maakt Kids Village een papieren kinderdossier aan, dat de persoonsgegevens van de ouders en kinderen bevat. De kinderdossiers worden opgeborgen in een afgesloten dossierkast op de werkkamer van de beleidsmedewerker. De beleidsmedewerker is de verwerkingsverantwoordelijke en de enige persoon die toegang heeft tot de afgesloten dossierkast. Daarnaast gebruikt Kids Village de volgende twee digitale systemen: KOVnet en KIJK! Webbased. Beide systemen worden gebruikt om persoonsgegevens te verwerken. Als de beleidsmedewerker er niet meer is, is de directrice van Kids Village de verwerkingsverantwoordelijke.

Alle computers van Kids Village maken gebruik van een HTTPS-verbinding. Daarnaast beschikt Kids Village over een McAfee LiveSafe antivirusprogramma. Kids Village heeft alle passende organisatorische en technische maatregelen getroffen, zoals vereist op grond van de AVG. Ook voldoet Kids Village aan privacy by design en privacy by default.

Kids Village verwijdert de persoonsgegevens van de ouders en kinderen drie jaar nadat het kind officieel is uitgeschreven bij Kids Village. Volgens art. 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang dienen de persoonsgegevens van ouders en kinderen uiterlijk twee jaar nadat de opvang is beëindigd, te worden verwijderd. Van deze vrijstelling mag niet afgeweken worden. Dit betekent dat Kids Village niet aan het beginsel van opslagbeperking en art. 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang voldoet.

Aanbeveling 7

Op dit moment is de beleidsmedewerker de verwerkingsverantwoordelijke en de enige persoon die toegang heeft tot de afgesloten dossierkast, die geautoriseerd is om KOVnet te gebruiken en geautoriseerd is om KIJK! Webbased volledig te gebruiken. Als de beleidsmedewerker er niet meer is, is de directrice de verwerkingsverantwoordelijke. Er wordt aanbevolen om deze afspraken schriftelijk vast te leggen in een privacybeleid, om verwarring of miscommunicatie binnen Kids Village te voorkomen. Indien deze afspraken in een privacybeleid zijn opgenomen, is het voor de ouders direct duidelijk wie de verwerkingsverantwoordelijke is. Op deze manier wordt er voldaan aan het transparantiebeginsel.

Aanbeveling 8

Kids Village overschrijdt de maximale bewaartermijn van twee jaar, zoals bedoeld in art. 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang, met een jaar. Hierdoor voldoet Kids Village niet aan het beginsel van opslagbeperking en art. 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang. Er wordt aanbevolen om alle persoonsgegevens twee jaar nadat het kind officieel is uitgeschreven bij Kids Village te verwijderen en deze regel vast te leggen in een privacybeleid. Zo worden de medewerkers en ouders geïnformeerd over de bewaartermijn van de persoonsgegevens binnen Kids Village. Ook kan Kids Village op deze wijze aan de AP aantonen dat er wordt voldaan aan het beginsel van opslagbeperking en art. 18 lid 4 Handreiking Vrijstellingsbesluit Kinderopvang.

6.2.4 De rechten van betrokkene

Conclusie

Op grond van de AVG dient Kids Village aan te kunnen tonen dat zij de ouders informeert over hun rechten en het mogelijk maakt deze rechten uit te laten oefenen door de ouders. Kids Village kan momenteel niet aantonen dat zij de ouders informeert over hun rechten en het mogelijk maakt deze rechten uit te laten oefenen door de ouders. Kids Village schiet tekort in de schriftelijke informering van de ouders, waardoor zij niet voldoet aan haar informatieplicht (transparantiebeginsel). De ouders hebben volgens de AVG het recht op informatie en inzage, recht op rectificatie, recht op gegevenswissing, recht op beperking van de verwerking, recht op overdraagbaarheid van gegevens (dataportabiliteit) en recht op bezwaar. Op de bewaarkaart staat alleen het klachtrecht vermeld. De ouders worden niet geïnformeerd over de rechten die voortvloeien uit de AVG. De ouders dienen de informatie over hun rechten volgens de AVG in een beknopte, transparante, begrijpelijke, eenvoudige en toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal schriftelijk of elektronisch te ontvangen.

Aanbeveling 9

Op grond van het bovenstaande wordt er aanbevolen om de bovengenoemde informatie aan de ouders te verstrekken door de informatie vast te leggen in een privacybeleid. Daarnaast wordt aanbevolen om de informatie toe te voegen aan de AV op de website, plaatsingsovereenkomst en bewaarkaart die aan de ouders wordt verstrekt na plaatsing van het kind.

6.2.5 Interview met kinderdagverblijf Fesa

Conclusie

Uit het interview met de directrice van Fesa is gebleken dat de directrice bij het opstellen van het privacybeleid de onderzoeksresultaten van het onderzoeksrapport van mw. Seferovic en de AVG heeft geraadpleegd om te controleren wat de exacte eisen zijn voor het privacybeleid. Daarnaast gaat de directrice een FG aanstellen om ervoor te zorgen dat het privacybeleid van Fesa blijft voldoen aan de AVG. De FG zal controleren of iedereen binnen Fesa het privacybeleid waarborgt. Daarnaast zal de FG de directrice adviseren over alle veranderingen en regels omtrent de privacywetgeving waar Fesa aan dient te voldoen. Het privacybeleid wordt gepubliceerd op de website van Fesa en wordt toegevoegd aan elke plaatsingsovereenkomst. De directrice geeft de maker van het privacybeleid van Kids Village de tip om het privacybeleid zoveel mogelijk toe te spitsen op Kids Village, zodat het privacybeleid voor iedere lezer concreet en duidelijk is.

Aanbeveling 10

Op grond van het bovenstaande wordt er aanbevolen om het privacybeleid zoveel mogelijk toe te spitsen op Kids Village. Daarnaast wordt er aanbevolen om het privacybeleid op de website van Kids Village te publiceren, zodat iedereen te allen tijde het privacybeleid kan raadplegen.

Literatuur- en bronnenlijst

Literatuur

Berkvens & Jakimowicz 2016

J. Berkvens & C. Jakimowicz, *Tekstuitgave Privacyverordening met geïntegreerde overwegingen, Wbp- en Richtlijn 95/46/EG-teksten en verwijstabellen*, Den Haag: Boom juridisch 2016.

Fennel, Kroes, Koppejan & Thier 2016

S. Fennell, R. Kroes, F. Koppejan & A. Thier, *Privacy wetgeving inclusief de algemene verordening gegevensbescherming*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2016.

Engelfriet, Meij & Kager 2017

A. Engelfriet, L. Meij en P. Kager, *Algemene Verordening Gegevensbescherming: Artikelsgewijs commentaar*. Amsterdam, Nederland: IUS Mentis 2017.

Kranenborg & Verhey 2011

H.R. Kranenborg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011.

Van Schaaijk 2015

G.A.F.M. van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: 2015.

De Vries & Goudsmit 2016

Mr. dr. H. de Vries & mr. M. Goudsmit, 'Voorsorteren op de Algemene Verordening Gegevensbescherming', *Nederlands Juristenblad* 2016, afl. 22, p. 1553.

Winter, e.a. 2008

H.B. Winter, e.a., *Wat niet weet, wat niet deert. Een evaluatieonderzoek naar de werking van de Wet bescherming persoonsgegevens in de praktijk*. Den Haag: Ministerie van Justitie 2008.

Tijdschriften & Blogs

De Jong, RegelMaat 2015

J.P. de Jong, 'De Algemene verordening gegevensbescherming. De rechtsopvolger van de Wbp', *RegelMaat* 2015, afl. 1, p. 6-18.

Van Koppen 2017

M. van Koppen, 'AVG uitgediept #9: Beveiliging van persoonsgegevens', *tenholternoordam.nl* 19 oktober 2017.

Van Schelven & van Schelven 2016

Mr. I.P.V. van Schelven & Mr. P.C. van Schelven, 'Europese gegevensbescherming: van richtlijn naar verordening', *Boom: Juridisch tijdschriften* 2016, afl. 3, p. 103.

De Vries & Goudsmit 2016

H. de Vries & M. Goudsmit, 'Voorsorteren op de Algemene Verordening Gegevensbescherming', *Nederlands Juristenblad* 2016, afl. 22.

Zwenne & Mommers 2016

G-J. Zwenne & L. Mommers, 'De tien belangrijkste veranderingen die de algemene verordening gegevensbescherming gaat brengen (in minder dan vijfduizend woorden)', *Tijdschrift voor Compliance*, 2016/4, p. 182-189.

Parlementaire stukken

Kamerstukken II 2011/12, 32 761, nr. 32.

Memorie van toelichting Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Jurisprudentie

Hof van Justitie van de Europese Unie 6 november 2003, zaaknr. C-101/01, Lindqvist.

Hof van Justitie van de Europese Unie 20 mei 2003, zaken C-465/00, C-138/01 en C-139/01.

Hoge Raad 9 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ8097, r.o. 4.5, 4.7 & 4.8.

Rechtbank Utrecht 21 maart 2012, ECLI:NL:RBUTR:2012:BW1070.

Hoge Raad 1 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3053.

Wet & regelgeving

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Burgerlijk Wetboek

Europees Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie

Europees Verdrag van de Rechten van de Mens

Handvest van de grondrechten van de mens

Regeling Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen

Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming

Elektrische bronnen

www.autoriteitpersoonsgegevens.nl bezocht, maart 2018

www.bazalt.nl bezocht, maart 2018

www.europadentraal.nl bezocht, maart 2018

www.eur-lex.europa.eu bezocht, april 2018

www.fesakinderdagverblijf.nl bezocht, maart 2018

www.ggdbzo.nl bezocht, maart 2018

www.hln.be bezocht, maart 2018

www.helmond.nl bezocht, maart 2018

www.kinderdagverblijfkidsvillage.nl bezocht, maart 2018

www.mcafee.com bezocht, maart 2018

www.privacycompany.eu bezocht, maart 2018

www.privacyscommission.be bezocht, december 2018

www.privacyconvenant.nl bezocht, maart 2018

www.ssl.nu bezocht, maart 2018

www.rijksoverheid.nl bezocht, april 2018